

C. H. F. GRAAF DU MONCEAU,

Gepensionneerd Luitenant-Generaal, Chef van het Militaire Huis der Koningin.

BALLISTISCHE TAFELS.

(Vervolg van No. 6, blz. 312.)

V	D		J		A		T	
		verschil		verschil		verschil		verschil
485	519.40	1.63	0.030099	137	8.17133	4922	0.769	3
484	521.03	1.64	0.030236	137	8.22055	4957	0.772	4
483	522.67	1.64	0.030373	138	8.27012	4992	0.776	3
482	524.31	1.64	0.030511	139	8.32004	5027	0.779	3
481	525.95	1.65	0.030650	141	8.37031	5064	0.782	4
480	527.60	1.65	0.030791	141	8.42095	5099	0.786	3
479	529.25	1.66	0.030932	142	8.47194	5137	0.789	4
478	530.91	1.66	0.031074	143	8.52331	5173	0.793	3
477	532.57	1.67	0.031217	143	8.57504	5211	0.796	4
476	534.24	1.67	0.031360	145	8.62715	5248	0.800	3
475	535.91	1.67	0.031505	146	8.67963	5286	0.803	4
474	537.58	1.69	0.031651	147	8.73249	5324	0.807	3
473	539.27	1.68	0.031798	148	8.78573	5363	0.810	4
472	540.95	1.69	0.031946	149	8.83936	5402	0.814	3
471	542.64	1.69	0.032095	150	8.89338	5441	0.817	4
470	544.33	1.69	0.032245	151	8.94779	5482	0.821	4
469	546.02	1.70	0.032396	152	9.00261	5520	0.825	3
468	547.72	1.71	0.032548	153	9.05781	5562	0.828	4
467	549.43	1.70	0.032701	154	9.11343	5604	0.832	4
466	551.13	1.72	0.032855	155	9.16947	5643	0.836	3
465	552.85	1.71	0.033010	157	9.22590	5687	0.839	4
464	554.56	1.73	0.033167	157	9.28277	5727	0.843	4
463	556.29	1.72	0.033324	158	9.34004	5771	0.847	3
462	558.01	1.74	0.032482	160	9.39775	5814	0.850	4
461	559.75	1.73	0.033642	161	9.45589	5856	0.854	4
460	561.48	1.75	0.033803	162	9.51445	5900	0.858	4
459	563.23	1.75	0.033965	163	9.57345	5946	0.862	4
458	564.98	1.75	0.034128	164	9.63291	5989	0.866	3
457	566.73	1.75	0.034292	165	9.69280	6035	0.869	4
456	568.48	1.76	0.034457	167	9.75315	6079	0.873	4
455	570.24	1.76	0.034624	167	9.81394	6126	0.877	4
454	572.00	1.77	0.034791	169	9.87520	6173	0.881	4
453	573.77	1.78	0.034960	170	9.93693	6218	0.885	4
452	575.55	1.78	0.035130	172	9.99911	6266	0.889	4
451	577.33	1.78	0.035302	172	10.06177	6315	0.893	4
450	579.11	1.79	0.035474	174	10.12492	6362	0.897	4
449	580.90	1.79	0.035648	175	10.18854	6412	0.901	4
448	582.69	1.80	0.035823	176	10.25266	6460	0.905	4
447	584.49	1.81	0.035999	178	10.31726	6509	0.909	4
446	586.30	1.81	0.036177	179	10.38235	6562	0.913	4
445	588.11	1.81	0.036356	180	10.44797	6610	0.917	4
444	589.92	1.82	0.036536	181	10.51407	6663	0.921	4
443	591.74	1.82	0.036717	183	10.58070	6713	0.925	4
442	593.56	1.83	0.036900	184	10.64783	6767	0.929	4
441	595.39	1.84	0.037084	186	10.71550	6819	0.933	4
440	597.23	1.84	0.037270		10.78369		0.937	

V	D		J		A		T
		verschil		verschil		verschil	verschil
440	597.23		0.037270		10.78369		0.937
439	599.07	1.84	0.037457	187	10.85242	6873	0.942
438	600.91	1.84	0.037645	188	10.92169	6927	0.946
437	602.76	1.85	0.037834	189	10.99151	6982	0.950
436	604.61	1.85	0.038025	191	11.06185	7034	0.954
435	606.47	1.86	0.038218	193	11.13276	7091	0.959
434	608.35	1.88	0.038412	194	11.20424	7148	0.963
433	610.22	1.87	0.038607	195	11.27628	7204	0.967
432	612.09	1.87	0.038804	197	11.34890	7262	0.971
431	613.97	1.88	0.039002	198	11.42208	7318	0.976
		1.89		200		7378	
430	615.86	1.89	0.039202	201	11.49586	7437	0.980
429	617.75	1.90	0.039403	203	11.57023	7496	0.985
428	619.65	1.90	0.039606	205	11.64519	7557	0.989
427	621.55	1.91	0.039811	205	11.72076	7619	0.994
426	622.46	1.91	0.040016	208	11.79695	7679	0.998
425	625.37	1.91	0.040224	209	11.87374	7742	1.002
424	627.30	1.93	0.040433	211	11.95116	7803	1.007
423	629.22	1.92	0.040644	212	12.02919	7868	1.011
422	631.15	1.93	0.040856	212	12.10787	7933	1.016
421	633.09	1.94	0.041070	214	12.18720	7998	1.021
		1.94		215		8063	
420	635.03	1.95	0.041285	217	12.26718	8128	1.025
419	636.98	1.95	0.041502	219	12.34781	8196	1.030
418	638.93	1.96	0.041721	221	12.42909	8264	1.035
417	640.89	1.97	0.041942	222	12.51105	8333	1.039
416	642.86	1.97	0.042164	224	12.59369	8401	1.044
415	644.83	1.97	0.042388	226	12.67702	8471	1.049
414	646.80	1.97	0.042614	228	12.76103	8542	1.054
413	648.78	1.98	0.042842	230	12.84574	8614	1.059
412	650.77	1.99	0.043072	230	12.93116	8684	1.064
411	652.77	2.00	0.043302	233	13.01730	8759	1.069
		2.00		235		8832	
410	654.77	2.01	0.043535	237	13.10414	8908	1.073
409	656.78	2.01	0.043770	241	13.19175	8983	1.078
408	658.79	2.02	0.044007	242	13.28007	9059	1.083
407	660.81	2.02	0.044245	244	13.36915	9135	1.088
406	662.83	2.02	0.044486	246	13.45898	9214	1.093
405	664.86	2.03	0.044728	249	13.54957	9293	1.098
404	666.90	2.04	0.044972	250	13.64092	9373	1.103
403	668.94	2.04	0.045218	252	13.73306	9452	1.108
402	670.99	2.05	0.045467	254	13.82599	9554	1.113
401	673.05	2.06	0.045717	258	13.91972	9675	1.118
		2.06		261		9799	
400	675.11	2.07	0.045969	264	14.01426	9924	1.123
399	677.18	2.07	0.046223	266	14.10980	10054	1.128
398	679.27	2.09	0.046481	268	14.20655		1.133
397	681.37	2.10	0.046742	268	14.30454		1.138
396	683.49	2.12	0.047006	268	14.40378		1.144
		2.13		268			
395	685.62		0.047274		14.50432		1.149

V	D	J	A	T				
		verschil		verschil				
395	685.62	2.15	0.047274	271	14.50432	10182	1.149	6
394	687.77	2.16	0.047545	274	14.60614	10314	1.155	5
393	689.93	2.18	0.047819	278	14.70928	10450	1.160	6
392	692.11	2.19	0.048097	281	14.81378	10587	1.166	5
391	694.30	2.21	0.048378	284	14.91965	10726	1.171	6
390	696.51	2.23	0.048662	288	15.02691	10868	1.177	6
389	698.74	2.24	0.048950	292	15.13559	11012	1.183	5
388	700.98	2.26	0.049242	295	15.24571	11159	1.188	6
387	703.24	2.28	0.049537	299	15.35730	11310	1.194	6
386	705.52	2.29	0.049836	303	15.47040	11461	1.200	6
385	707.81	2.31	0.050139	307	15.58501	11615	1.206	6
384	710.12	2.33	0.050446	310	15.70116	11773	1.212	6
383	712.45	2.34	0.050756	314	15.81889	11935	1.218	6
382	714.79	2.36	0.051070	319	15.93824	12097	1.224	7
381	717.15	2.38	0.051389	322	16.05921	12264	1.231	6
380	719.53	2.40	0.051711	327	16.18185	12434	1.237	6
379	721.93	2.41	0.052038	331	16.30619	12605	1.243	6
378	724.34	2.44	0.052369	334	16.43224	12782	1.249	7
377	726.78	2.45	0.052703	340	16.56006	12962	1.256	6
376	729.23	2.47	0.053043	344	16.68968	13142	1.262	7
375	731.70	2.49	0.053387	348	16.82110	13329	1.269	7
374	734.19	2.50	0.053735	353	16.95439	13518	1.276	6
373	736.69	2.53	0.054088	357	17.08957	13711	1.282	7
372	739.22	2.55	0.054445	362	17.22668	13905	1.289	7
371	741.77	2.56	0.054807	367	17.36573	14107	1.296	7
370	744.33	2.59	0.055174	371	17.50680	14311	1.303	7
369	746.92	2.60	0.055545	377	17.64991	14518	1.310	7
368	749.52	2.63	0.055922	381	17.79509	14728	1.317	7
367	752.15	2.64	0.056303	387	17.94237	14945	1.324	7
366	754.79	2.67	0.056690	391	18.09182	15165	1.331	8
365	757.46	2.68	0.057081	397	18.24347	15389	1.339	7
364	760.14	2.71	0.057478	402	18.39736	15618	1.346	7
363	762.85	2.73	0.057880	408	18.55354	15848	1.353	8
362	765.58	2.75	0.058288	413	18.71202	16088	1.361	8
361	768.33	2.77	0.058701	418	18.87290	16328	1.369	7
360	771.10	2.80	0.059119	424	19.03618	16577	1.376	8
359	773.90	2.81	0.059543	430	19.20295	16826	1.384	8
358	776.71	2.84	0.059973	436	19.37021	17083	1.392	8
357	779.55	2.86	0.060409	442	19.54104	17345	1.400	8
356	782.41	2.88	0.060851	447	19.71449	17610	1.408	8
355	785.29	2.91	0.061298	454	19.89059	17884	1.416	8
354	788.20	2.93	0.061752	460	20.06943	18161	1.424	9
353	791.13	2.95	0.062212	467	20.25104	18442	1.433	8
352	794.08	2.98	0.062679	473	20.43546	18733	1.441	8
351	797.06	3.00	0.063152	479	20.62279	19029	1.449	9
350	800.06		0.063631		20.81308		1.458	

V	D	J	A	T
350	800.06	verschil	verschil	verschil
349	803.09	3.03	487	19359
348	806.16	3.07	495	19734
347	809.26	3.10	504	20116
346	812.40	3.14	513	20509
345	815.57	3.17	522	20913
344	818.78	3.21	531	21326
343	822.03	3.25	540	21748
342	825.32	3.29	550	22182
341	828.64	3.32	559	22628
		3.37	570	23086
340	832.01	3.40	579	23553
339	835.41	3.45	590	24034
338	838.86	3.48	601	24529
337	842.34	3.53	611	25036
336	845.87	3.57	622	25554
335	849.44	3.61	634	26088
334	853.05	3.66	645	26639
333	856.71	3.70	657	27198
332	860.41	3.74	668	27777
331	864.15	3.79	681	28372
330	867.94	3.84	694	28979
329	871.78	3.88	706	29609
328	875.66	3.93	719	30248
327	879.59	3.98	733	30912
326	883.57	4.03	746	31590
325	887.60	4.08	760	32291
324	891.68	4.13	774	33007
323	895.81	4.18	789	33744
322	899.99	4.23	804	34506
321	904.22	4.29	819	35282
320	908.51	4.34	834	36087
319	912.85	4.40	850	36914
318	917.25	4.45	866	37760
317	921.70	4.50	883	38636
316	926.20	4.57	900	39533
315	930.77	4.62	917	40463
314	935.39	4.68	935	41412
313	940.07	4.74	953	42388
312	944.81	4.81	972	43403
311	949.62	4.86	990	44441
310	954.48	0.091834	1010	45509
309	959.41	0.092844	1029	46613
308	964.40	0.093873	1050	47747
307	969.46	0.094923	1070	48918
306	974.59	0.095993	1092	50122
305	979.78	0.097085		2.012

V	D		J		A		T	
305	979.78	verschil	0.097085	verschil	35.11803	verschil	2.012	verschil
304	985.04	5.26	0.098198	1113	35.63164	51361	2.029	17
303	990.37	5.33	0.099334	1136	36.15809	52645	2.046	17
302	995.77	5.40	0.100492	1158	36.69772	53963	2.064	18
301	1001.24	5.47	0.101674	1182	37.25091	55319	2.082	18
		5.55		1205		56722		19
300	1006.79	5.59	0.102879	1224	37.81813	57920	2.101	19
299	1012.38	5.63	0.104103	1239	38.39733	58913	2.120	19
298	1018.01	5.65	0.105342	1254	38.98646	59909	2.139	19
297	1023.66	5.68	0.106596	1268	39.58555	60934	2.158	19
296	1029.34	5.71	0.107864	1283	40.19489	61965	2.177	19
295	1035.05	5.75	0.109147	1299	40.81454	63028	2.196	20
294	1040.80	5.77	0.110446	1315	41.44482	64099	2.216	19
293	1046.57	5.80	0.111761	1330	42.08581	65202	2.235	20
292	1052.37	5.82	0.113091	1346	42.73783	66313	2.255	20
291	1058.19	5.86	0.114437	1363	43.40096	67461	2.275	20
		5.89		1379		68610	2.295	21
290	1064.05	5.92	0.115800	1395	44.07557	69786	2.316	20
289	1069.94	5.95	0.117179	1413	44.76167	70987	2.336	21
288	1075.86	5.99	0.118574	1431	45.45953	72209	2.357	21
287	1081.81	6.01	0.119987	1447	46.16940	73452	2.378	21
286	1087.80	6.05	0.121418	1466	46.89149	74726	2.399	21
285	1093.81	6.07	0.122865	1484	47.62601	76012	2.420	22
284	1099.86	6.11	0.124331	1502	48.37327	77331	2.442	21
283	1105.93	6.15	0.125815	1522	49.13339	78674	2.463	22
282	1112.04	6.17	0.127317	1540	49.90670	80036	2.485	22
281	1118.19	6.21	0.128839	1559	50.69344	81427	2.507	22
		6.24		1580		82848	2.529	22
280	1124.36	6.28	0.130379	1599	51.49380	84292	2.551	23
279	1130.57	6.31	0.131938	1620	52.30807	85772	2.574	23
278	1136.81	6.34	0.133518	1640	53.13655	87271	2.597	23
277	1143.09	6.38	0.135117	1661	53.97947	88795	2.620	23
276	1149.40	6.42	0.136737	1683	54.83719	90363	2.643	24
275	1155.74	6.45	0.138377	1704	55.70990	91950	2.667	23
274	1162.12	6.48	0.140038	1727	56.59785	93571	2.690	24
273	1168.54	6.52	0.141721	1748	57.50148	95209	2.714	24
272	1174.99	6.56	0.143425	1772	58.42098	96910	2.738	25
271	1181.47	6.59	0.145152	1795	59.35669	98635	2.787	24
		6.63		1819		100376	2.812	25
270	1187.99	6.67	0.146900	1842	60.30878	102157	2.837	25
269	1194.55	6.71	0.148672	1867	61.27788	103981	2.862	25
268	1201.14	6.74	0.150467	1892	62.26423	105847	2.887	27
267	1207.77	6.78	0.152286	1917	63.26799	107745	2.914	26
266	1214.44	6.83	0.154128	1942	64.28956	109667	2.940	26
265	1221.15	6.86	0.155995	1969	65.32937	111635	2.966	26
264	1227.89	6.90	0.157887	1996	66.38784	113631	2.992	26
263	1234.67		0.159804		67.46529			
262	1241.50		0.161746		68.56196			
261	1248.36		0.163715		69.67831			
			0.165711		70.81462			
260	1255.26							

V	D		J		A		T
		verschil		verschil		verschil	verschil
260	1255.26		0.165711	2022	70.81462	115718	2.992
259	1262.20	6.94	0.167733	2050	71.97180	117804	3.019
258	1269.18	6.98	0.169783	2078	73.14984	119933	3.046
257	1276.20	7.02	0.171861	2106	74.34917	122107	3.073
256	1283.26	7.06	0.173967	2136	75.57024	124337	3.101
255	1290.36	7.10	0.176103	2165	76.81361	126612	3.129
254	1297.51	7.15	0.178268	2195	78.01973	128924	3.157
253	1304.70	7.19	0.180463	2225	79.36897	131289	3.185
252	1311.93	7.23	0.182688	2257	80.68186	133700	3.214
251	1319.20	7.27	0.184945	2288	82.01886	136163	3.243
		7.32					29
250	1326.52	7.36	0.187233	2321	83.38049	138687	3.272
249	1333.88	7.40	0.189554	2353	84.76736	141244	3.301
248	1341.28	7.46	0.191907	2387	86.17980	143873	3.331
247	1348.74	7.49	0.194294	2421	87.61853	146558	3.361
246	1356.23	7.54	0.196715	2456	89.08411	149286	3.392
245	1363.77	7.59	0.199171	2491	90.57697	152081	3.422
244	1371.36	7.64	0.201662	2527	92.09778	154935	3.453
243	1379.	7.68	0.204189	2563	93.64713	157846	3.485
242	1386.68	7.73	0.206752	2601	95.22559	162834	3.516
241	1394.41	7.78	0.209353	2640	96.83393	163869	3.549
		7.83					32
240	1402.19	7.88	0.211993	2677	98.47262	166975	3.581
239	1410.02	7.87	0.214670	2718	100.14237	170148	3.614
238	1417.89	7.93	0.217388	2757	101.84385	173404	3.647
237	1425.82	7.97	0.220145	2799	103.57789	176712	3.680
236	1433.79	8.03	0.222944	2840	105.34501	180101	3.714
235	1441.82	8.08	0.225784	2883	107.14602	183569	3.748
234	1449.90	8.13	0.228667	2927	108.98171	187122	3.782
233	1458.03	8.19	0.231594	2971	110.85293	190731	3.817
232	1466.22	8.23	0.234565	3015	112.76024	194440	3.852
231	1474.45	8.29	0.237580	3062	114.70464	198227	3.888
		8.35					36
230	1482.74	8.40	0.240642	3109	116.68691	202090	3.924
229	1491.09	8.45	0.243751	3157	118.70781	206060	3.960
228	1499.49	8.51	0.246908	3205	120.76841	210096	3.997
227	1507.94	8.57	0.250113	3256	122.86937	214251	4.034
226	1516.45	8.62	0.253369	3306	125.01688	218481	4.072
225	1525.02	8.68	0.256675	3359	127.19669	222823	4.110
224	1533.64	8.75	0.260034	3410	129.42492	227249	4.148
223	1542.32	8.80	0.263444	3465	131.69741	231795	4.187
222	1551.07	8.86	0.266909	3520	134.01536	236437	4.226
221	1559.87	8.92	0.270429	3576	136.37973	241195	4.266
		8.98					40
220	1568.73	9.04	0.274005	3634	138.79168	246060	4.306
219	1577.65	9.11	0.277639	3692	141.25228	251039	4.347
218	1586.63	9.17	0.281331	3752	143.76267	256148	4.388
217	1595.67	9.23	0.285083	3813	146.32415	261340	4.429
216	1604.78	9.29	0.288896	3875	148.93755	266708	4.472
		9.35					42
215	1613.95	9.41	0.292771		151.60463		4.514

V	D		J		A		T	
		verschil		verschil		verschil		verschil
215	1613.95	9.24	0.292771	3939	151.60463	272184	4.514	43
214	1623.19	9.30	0.296710	4004	154.32647	277793	4.557	44
213	1632.49	9.36	0.300714	4069	157.10440	283533	4.601	44
212	1641.85	9.43	0.304783	4138	159.93973	289413	4.645	44
211	1651.28		0.308921		162.83386		4.689	44
		9.50		4207		295450		45
210	1660.78	9.57	0.313128	4278	165.78836	301622	4.734	46
209	1670.35	9.64	0.317406	4350	168.80458	307957	4.780	46
208	1679.99	9.70	0.321756	4423	171.88415	314443	4.826	47
207	1689.69	9.78	0.326179	4500	175.02858	321079	4.873	47
206	1699.47	9.85	0.330679	4578	178.23937	327889	4.920	48
205	1709.32	9.92	0.335257	4653	181.51826	334892	4.968	49
204	1719.24	9.99	0.339910	4736	184.86718	342060	5.017	49
203	1729.23	10.07	0.344646	4817	188.28778	349387	5.066	50
202	1739.30	10.14	0.349463	4902	191.78165	356929	5.116	50
201	1749.44		0.354365		195.35094		5.166	
		10.22		4989		364663		51
200	1759.66	10.28	0.359354	5070	198.99757	372149	5.217	51
199	1769.94	10.34	0.364424	5147	202.71906	379225	5.268	53
198	1780.28	10.39	0.369571	5225	206.51131	386600	5.321	52
197	1790.67	10.44	0.374796	5306	210.37731	394024	5.373	53
196	1801.11	10.49	0.380102	5388	214.31755	401682	5.426	54
195	1811.60	10.55	0.385490	5471	218.33437	409451	5.480	54
194	1822.15	10.60	0.390961	5556	222.42888	417389	5.534	55
193	1832.75	10.65	0.396517	5644	226.60277	425567	5.589	55
192	1843.40	10.72	0.402161	5732	230.85844	433834	5.644	56
191	1854.12		0.407893		235.19678		5.700	
		10.77		5823		442418		57
190	1864.89	10.82	0.413716	5916	239.62096	451040	5.757	57
189	1875.71	10.88	0.419632	6010	244.13136	459981	5.814	58
188	1886.59	10.95	0.425642	6107	248.73117	468954	5.872	58
187	1897.54	11.00	0.431749	6206	253.42071	478355	5.930	59
186	1908.54	11.05	0.437955	6307	258.20426	487787	5.989	60
185	1919.59	11.12	0.444262	6409	263.08213	497519	6.049	60
184	1930.71	11.18	0.450671	6515	268.05732	507445	6.109	61
183	1941.89	11.24	0.457186	6623	273.13177	517627	6.170	61
182	1953.13	11.31	0.463809	6733	278.30804	527985	6.231	63
181	1964.44		0.470542		283.58789		6.294	
		11.36		6846		538634		63
180	1975.80	11.43	0.477388	6961	288.97423	549601	6.357	63
179	1987.23	11.49	0.484349	7078	294.47024	560683	6.420	65
178	1998.72	11.56	0.491427	7198	300.07707	572073	6.485	65
177	2010.28	11.62	0.498625	7322	305.79780	583806	6.550	66
176	2021.90	11.69	0.505947	7447	311.63586	595723	6.616	66
175	2033.59	11.76	0.513394	7576	317.59309	608020	6.682	68
174	2045.35	11.82	0.520970	7708	323.67329	620530	6.750	68
173	2057.17	11.89	0.528678	7843	329.87859	633342	6.818	69
172	2069.06	11.96	0.536521	7981	336.21201	646538	6.887	69
171	2081.02		0.544502		342.67739		6.956	
		12.04		8122		660010		71
170	2093.06		0.552624		349.27749		7.027	

V	D		J		A		T	
170	2093.06	verschil	0.552624	verschil	349.27749	verschil	7.027	verschil
169	2105.16	12.10	0.560890	8266	356.01604	673855	7.098	71
168	2117.33	12.17	0.569305	8415	362.89495	687891	7.171	73
167	2129.58	12.25	0.577871	8566	369.91964	702469	7.244	73
166	2141.90	12.32	0.586593	8722	377.09301	717337	7.318	74
165	2154.29	12.39	0.595474	8881	384.41908	732607	7.393	75
164	2166.77	12.48	0.604517	9043	391.90129	748221	7.468	75
163	2179.32	12.55	0.613728	9211	399.54351	764222	7.545	77
162	2191.94	12.62	0.623109	9381	407.35009	780658	7.623	78
161	2204.64	12.70	0.632666	9557	415.32562	797553	7.702	79
		12.78		9737		814842		79
160	2217.42	12.86	0.642403	9921	423.47404	832604	7.781	81
159	2230.28	12.94	0.652324	10110	431.80008	850782	7.862	82
158	2243.22	13.03	0.662434	10304	440.30790	869507	7.944	82
157	2256.25	13.11	0.672738	10502	449.00290	888699	8.026	84
156	2269.36	13.19	0.683240	10707	457.88989	908360	8.110	85
155	2282.55	13.28	0.693947	10916	466.97349	928661	8.195	86
154	2295.83	13.36	0.704863	11130	476.26010	949437	8.281	87
153	2309.19	13.45	0.715993	11351	485.75447	970720	8.368	88
152	2322.64	13.54	0.727344	11577	495.46167	992701	8.456	89
151	2336.18	13.63	0.738921	11809	505.38868	1015195	8.545	91
150	2349.81	13.72	0.750730	12048	515.54063	1038385	8.636	92
149	2363.53	13.82	0.762778	12294	525.92448	1062241	8.728	93
148	2377.35	13.91	0.775072	12545	536.54689	1086627	8.821	94
147	2391.26	14.00	0.787617	12803	547.41316	1111785	8.915	96
146	2405.26	14.10	0.800420	13069	558.53101	1137711	9.011	97
145	2419.36	14.19	0.813489	13342	569.90812	1164320	9.108	98
144	2433.55	14.30	0.826831	13624	581.55132	1191748	9.206	99
143	2447.85	14.40	0.840455	13912	593.46880	1219898	9.305	101
142	2462.25	14.50	0.854367	14209	605.66778	1248826	9.406	103
141	2476.75	14.60	0.868576	14515	618.15604	1278794	9.509	104
140	2491.35	14.70	0.883091	14829	630.94398	1309464	9.613	105
139	2506.05	14.81	0.897920	15153	644.03862	1341206	9.718	107
138	2520.86	14.92	0.913073	15486	657.45068	1373734	9.825	109
137	2535.78	15.03	0.928559	15829	671.18802	1407340	9.934	110
136	2550.81	15.14	0.944388	16181	685.26142	1441985	10.044	111
135	2565.95	15.25	0.960569	16545	699.68127	1477652	10.155	114
134	2581.20	15.37	0.977114	16921	714.45779	1514459	10.269	115
133	2596.57	15.48	0.994035	17306	729.60238	1552374	10.384	117
132	2612.05	15.60	1.011341	17703	745.12612	1591434	10.501	118
131	2627.65	15.72	1.029044	18114	761.04046	1631743	10.619	121
130	2643.37	15.84	1.047158	18540	777.35789	1673874	10.740	122
129	2659.21	15.96	1.065698	18979	794.09663	1716293	10.862	124
128	2675.17	16.09	1.084667	19424	811.25956	1760491	10.986	127
127	2691.26	16.22	1.104091	19887	828.86447	1806532	11.113	128
126	2707.48	16.34	1.123978	20366	846.92979	1853847	11.241	130
125	2723.82		1.144344		865.46826		11.371	

V	D		J	A		T		
		verschil		verschil		verschil		
125	2723.82	16.48	1.144344	20861	865.46826	1902693	11.371	132
124	2740.30	16.61	1.165205	21372	884.49519	1953160	11.503	135
123	2756.91	16.75	1.186577	21899	904.02679	2005330	11.638	137
122	2773.66	16.88	1.208476	22445	924.08009	2059264	11.775	139
121	2790.54	17.03	1.230921	23008	944.67273	2115130	11.914	141
120	2807.57	17.16	1.253929	23591	965.82403	2172700	12.055	144
119	2824.73	17.31	1.277520	24193	987.55103	2232472	12.199	146
118	2842.04	17.47	1.301713	24816	1009.87575	2294183	12.345	148
117	2859.51	17.60	1.326529	25460	1032.81758	2358206	12.493	151
116	2877.11	17.76	1.351989	26128	1056.39964	2424461	12.644	154
115	2894.87	17.92	1.378117	26818	1080.64425	2492918	12.798	157
114	2912.79	18.07	1.404935	27534	1105.57343	2564155	12.955	159
113	2930.86	18.24	1.432469	28274	1131.21498	2637741	13.114	162
112	2949.10	18.40	1.460743	29041	1157.59239	2714106	13.276	165
111	2967.50	18.56	1.489784	29838	1184.73345	2793411	13.441	168
110	2986.06	18.74	1.519622	30662	1212.66756	2875551	13.609	171
109	3004.80	18.90	1.550284	31518	1241.42307	2960760	13.780	174
108	3023.70	19.08	1.581802	32406	1271.03067	3049366	13.954	178
107	3042.78	19.27	1.614208	33326	1301.52433	3141280	14.132	181
106	3062.05	19.44	1.647534	34285	1332.93713	3236842	14.313	184
105	3081.49	19.63	1.681819	35279	1365.30555	3336080	14.497	188
104	3101.12	19.82	1.717098	36309	1398.66635	3439209	14.685	191
103	3120.94	20.02	1.753407	37383	1433.05844	3546442	14.876	196
102	3140.96	20.21	1.790790	38500	1468.52286	3658085	15.072	199
101	3161.17	20.41	1.829290	39660	1505.10371	3774340	15.271	203
100	3181.58		1.868950		1542.84711		15.474	

(Wordt vervolgd.)

Aan mijn Vaderland.

Men vraagt, waarom, mijn Vaderland,
'k U lief heb boven al:
Waarom ik steeds dien tooverband
Als heilig eeren zal;

Waarom mij Neêrlands dierb're naam
Zoo zeer ter harte gaat,
En 'k daarop ongestraft geen blaam
— Door wien ook — werpen laat;

Waarom *Uw* roem *mijn* heil vergroot,
Mijn blik zijn fierheid leent,
Terwijl, treft rampspoed U en nood,
Mijn ziel in stilte weent.

Of 'k dan daar ginds, op vreemden grond,
De bloemen minder schoon
En geurig dan in Holland vond,
En daarom 't liefst hier woon?

Of daar de zonne minder mild
En min verkwikkend schijnt,
En het klimaat er guur en wild
Is, de natuur er kwijnt?

Of elders 't menschdom minder goed
En trouw is dan in 't land,
Waarvoor 'k zoo noodig goed en bloed,
Ja, 't leven zelfs verpand?....

Neen, 't onderscheid, dat ik bespeur
In lucht en zonneschijn,
In menschendeugd of bloemengeur,
Kan niet de oorzaak zijn.

De liefde tot het Vaderland
Bloeit immers overal, —
In woud en heide, aan het strand,
Op bergen en in 't dal.

Zij troont als heil'ge hemelgaaf
In 't rechtgeaard gemoed
Van rijk en arm, van vorst en slaaf,
En is ons hoogste goed.

Het is de eerbied voor den grond
— Ons boven alles waard —,
Waar ons in zwaren lijdensstond
Een moeder heeft gebaard;

Waar ik het loopen heb geleerd
En later schoolgegaan;
Waar 'k heb gespeeld en mij geweerd
En kattedwaad gedaan.

't Is liefde voor die plek der aard',
 Waar die ons eens ontviel
 Naast and're dooden wordt bewaard,
 En 'k biddend nederkniel;

Voor 't oord, waar ik heb lief gehad,
 Gejuicht heb of getreurd;
 Voor 't lied, dat de natuur daar zingt,
 De bloem, die 't veld er kleurt;

De trouw aan bosch en heid' en tuin, —
 Het eerst door ons aanschouwd;
 Aan 't ouderhuis, aan strand en duin, —
 Die woont in jong en oud.

Het is mijn liefde voor de taal,
 Waarin, toen ik nog jong
 Was, moeder mij zoo menigmaal
 Haar wiegeliêdje zong;

De taal, waarin mij vaders raad
 Of moeders sprookje trof;
 Die, wijl zij vreemden tooi versmaadt,
 Slechts bloeit in eigen hof.

Het is mijn liefde tot het Volk,
 Dat *Hollandsch* met mij spreekt,
 Dat *hollands* denkt en werkt en leeft
 En onrecht *hollands* wreekt.

Die liefde tot het Vaderland,
 Voor eigen huis en haard,
 Voor taal en Volk, voor zee en strand,
 — In trouwe borst bewaard —,

Wat zou die liefde anders zijn
 Dan ware *Broedermin*,
 Dan *Kinderliefde*, vroom en rein,
 Ofschoon in ruimen zin?.....

De ziel is 't kind van het verleden, ⁽¹⁾
 Heeft dat verleden lief,
 Ontleent daaraan — en dit met reden —
 Haar schand- of adelbrief.

En *ons* verleden is het Land,
 Zijn Volk en ook zijn Taal!
 Deez' Drie in onverbreekb'ren band
 Zij aller *Ideaal!*

L. NOEST.

(1) Met voordacht geef ik hier den eersten en derden regel een voet te veel, en wel ten behoeve der welluidendheid. *Verleên* en *reên* zou m.i. te hard klinken.

Moet een verkennings-eskadron vechten of niet?

Bij velddienstoefeningen komt het dikwijls voor dat aan een eskadron de volgende opdracht wordt gegeven:

Een Noord-partij *éclairceert* in zuidelijke, een Zuid-partij in noordelijke richting.

Het eskadron is dan Noord- of Zuid-partij, of liever behoort bij een dier partijen, die natuurlijk overigens verondersteld zijn.

Wat moet nu die Noord-partij *éclairceeren*, — in zuiver Hollandsch: verkennen of opheldereren —, en *wat* moet die Zuid-partij *éclairceeren*? *Dit* wordt er gewoonlijk niet bij vermeld, omdat er niets te verkennen valt. Of moeten soms de vijandelijke verkennings-eskadrons elkaâr verkennen?

Iedereen zal voelen dat hieraan iets hapert.

Ik geloof dan ook dat eene oefening in het *éclairceeren* niet veel uithaalt, wanneer er geen grootere macht achter het vijandelijk verkennings-eskadron is, desnoods voorgesteld door vlaggen, welke grootere macht men dan moet trachten op te sporen, zoodat men kan rapporteeren, waar deze zich bevindt of langs welken weg of welke wegen zij marcheert.

Omdat deze eskadrons nu toch *iets* moeten doen, ziet men door den leider dikwijls allerlei kunstmiddelen gebruiken om te zorgen dat zij elkaâr ergens ontmoeten, liefst op eene vlakte, om daar dan een aanval op elkaâr te kunnen maken.

Is dat nu juist gezien?

Worden die verkennings-eskadrons dan door de wederzijdsche partijen uitgezonden om te zien wie den mooisten aanval maken kan?

Ik geloof zeer zeker, *neen!*

Laat ons even zien, wanneer een verkennings-eskadron wordt uitgezonden.

Geheele eskadrons worden zelfstandig vooruitgezonden, wanneer men kanagaan dat verkenningspatrouilles alleen het doel niet kunnen bereiken. De verkenning zelve geschiedt echter ook in dit geval door de verkenningspatrouilles, die nu steun vinden in het eskadron, dat hen opnemen kan. Het eskadron kan vijandelijke patrouilles teruggedrijven en is in staat, desnoods met geweld, door te dringen tot zulke punten, waar de verkenning, met kans op succes, gedaan kan worden. Dit door-dringen met geweld kan men doen als men één, hoogstens twee vijandelijke pelotons moet verdrijven. Is de vijand op dat punt sterker, dan moet men een anderen weg kiezen. Het voordeeligt voor het eigenlijke doel, de verkenning bijv. eener vijandelijke infanteriecolonne, is 't, wanneer

men geen gesloten cavalerie, zelfs geen peloton op zijnen weg ontmoet. En nu zou' men een vijandelijk eskadron gaan opzoeken?

Ik stel een geval.

De divisiecommandant verneemt 's morgens uit een bericht van een paar veekoopers, die uit *B* zijn gekomen, dat daar een paar duizend man vijandelijke infanterie, met verscheidene kanonnen (zooals zij zich uitdrukken), hebben overnacht en dat deze vroegtijdig zijn afgemarcheerd in de richting van *C*. Van zijne cavaleriepatrouilles had hij een uur te voren reeds bericht ontvangen, dat zich vijandelijke infanterie, waarschijnlijk ter sterkte van een bataljon, te *B* bevond; van artillerie was niets gemeld geworden. Hij vraagt dus aan de veekoopers: „weet gij dat wel zeker van die kanonnen?” — Ja zeker, Generaal, wij hebben ze zelf gezien, er stonden er achttien op de markt. — Drie batterijen denkt de generaal en de infanteriemacht naar rato, want het bericht van één bataljon is nu natuurlijk fout; ik moet zekerheid hebben.

Een eskadron wordt nu terstond uitgezonden met de opdracht:

- 1°. Eene vijandelijke colonne, bestaande uit infanterie en artillerie, welke marcheert van *B* naar *C*, te verkennen en zoo nauwkeurig mogelijk de sterkte op te geven, vooral aan artillerie.
- 2°. Zoo *spoedig* mogelijk hiervan bericht rechtstreeks aan den divisiecommandant te zenden.
- 3°. De divisiecommandant zal te vinden zijn: tot tien uur v.m. op zijn tegenwoordige standplaats, om half elf dáár en dáár, om elf uur dáár en dáár, enz.

Wanneer nu het eskadron ter verkenning op marsch is, krijgt de ritmeester bericht van een zijner patrouilles dat een vijandelijk eskadron zich op een heitje op zijn linkerflank bevindt. Hij moet *zoo spoedig mogelijk* zijn divisiecommandant inlichtingen over bovenbedoelde infanterie en artillerie verschaffen; zoude het nu geen fout zijn, indien hij zich liet verleiden om eerst een kloppartijtje met dat vijandelijk eskadron te entameeren? Met welk doel? — Heel blijde moet hij juist zijn, wanneer dat eskadron hem niet lastig valt en zoodoende zijn verkenning niet bemoeilijkt. Ik, voor mij, zoude mij dan ook geen oogenblik bedenken; ik liet dat eskadron slechts door eene patrouille in het oog houden, meldde de aanwezigheid daarvan aan den divisiecommandant en zou trachten mijn opdracht zoo spoedig mogelijk te volbrengen en mijn divisiecommandant daarvan bericht te zenden.

Eenigszins anders wordt de quaestie voor grootere cavalerie-afdeelingen, bijv. cavalerie-divisiën, ofschoon de geleerden het hieromtrent ook nog lang niet eens zijn.

Bij de groote manoeuvres, verleden jaar in het noorden van Frankrijk gehouden, werd bijzonder veel werk van het *éclairer* der cavalerie gemaakt. Aan ieder der beide partijen waren twee cavaleriedivisiën toegevoegd, aan beide kanten tot een cavaleriekorps vereenigd.

De „*général-directeur des manoeuvres du Nord*”, — bij ons zou men

zeggen de leider der manoeuvres, — had de vaste overtuiging dat de *cavalerie d'exploration* eerst de gelijknamige cavalerie des vijands moest trachten te vernietigen, ten einde vrijheid van beweging te verkrijgen om de vijandelijke infanteriecolonnes behoorlijk te kunnen verkennen.

Hij dirigeerde de *cavalerie d'exploration* van een der partijen op die der tegenpartij en *daarna* op de infanteriecolonnes en na elk treffen der cavaleriekorpsen stelde hij zich tot taak duidelijk te doen uitkomen dat de partij, die een *éché* had geleden, voorloopig tot werkeloosheid was gedoemd en dat de andere partij, overwinnaar zijnde, nú, doch ook eerst nú, in de mogelijkheid was tegen de vijandelijke infanteriecolonnes te ageeren.

In Duitschland had het omgekeerde plaats.

De Felddienst-Ordnung zegt in punt 86, sprekende over de Kavallerie-Divisionen: „*zien* is bij het *éclairer* de hoofdzaak; het *gevecht* is slechts een middel om tot het doel te geraken. Wij weten echter uit de verslagen der Deutsche manoeuvres dat de cavalerie-generaals het vaak anders hebben opgevat en het gevecht vooropstelden. Bij de groote manoeuvres der laatste twee jaren nu, heeft de Deutsche Keizer zich beijverd om deze tendenz tegen te gaan en heeft hij de cavalerie-divisiën gedwongen te trachten de vijandelijke infanterie- en artilleriecolonnes te verkennen *zonder eerst een gevecht met de cavalerie van de tegenpartij te zoeken*.

Men ziet dat in Frankrijk en in Duitschland dit jaar bij de opperste leiding geheel tegenovergestelde principes werden gehuldigd en zeer opmerkelijk is het, dat een paar jaren geleden in beide rijken precies het omgekeerde plaats had.

Voor beide theorieën is dan ook veel te zeggen.

De voorstanders van de eerste theorie: „eerst de vijandelijke cavalerie trachten te vernietigen en daarna verkennen”, zeggen dat men dan het voordeel heeft van het initiatief en het daarmee verbonden moreel overwicht en dat men, terugkomende van de verkenning met vermoeide paarden en wellicht geschokt door vijandelijk infanterievuur, het gevaar vermijdt door eene intacte cavalerie op het lijf te worden gevallen.

De voorstanders der tweede zienswijze: „trachten zooveel te verkennen als mogelijk is en vooral dit zoo *vlug* mogelijk te doen en het gevecht met de vijandelijke cavalerie alleen dan aan te nemen als het moet, doch het niet per sé te zoeken”, zeggen dat de resultaten van de overwinning in het cavaleriegevecht niet opwegen tegen het *kolossale voordeel* dat *die* opperbevelhebber der wederzijdsche strijdmachten heeft, die het *eerst* omtrent den strategischen opmarsch des vijands is ingelicht en dat zal *hij* zijn, wiens cavalerie onmiddellijk de vijandelijk infanterie- en artilleriecolonnes zoekt en niet eerst de vijandelijke cavalerie en die deze slechts aanvalt als zij zich vertoont en het haar wil doen.

Wie zal nu uitmaken welke van deze theorieën de juiste is?

De verantwoordelijkheid daarvoor berust volgens mijne bescheiden

meening geheel bij den cavaleriecommandant. De opperbevelhebber moet hem vrijlaten; de eene cavalerie-generaal zal misschien succes hebben met de eerste, een andere met de tweede methode.

Geheel anders is het echter met de verkennings-eskadrons gesteld.

Iedereen zal toch wel willen toegeven dat, waar bij het treffen van cavalerie-divisiën of liever gezegd van het gros der éclairceerende cavalerieën, de overwinning of de nederlaag een aardigen duit in het zakje werpt, de overwinning van het eene verkennings-eskadronnetje op het andere om zoo te zeggen haast onopgemerkt zal voorbijgaan.

In nog sterkere mate is dit het geval met de verkenningspatrouilles en daarom wordt er altijd op aangedrongen dat deze niet moeten vechten, maar *zien*. Zij moeten vijandelijke patrouilles ontwijken.

De verkennings-eskadrons nu zijn als het ware te beschouwen als sterke patrouilles van de éclairceerende cavalerie of soms van de hoofdmacht zelf. Zij moeten niet vechten, zoolang dit niet absoluut noodzakelijk is. Wel kunnen zij, zooals reeds boven is gezegd, een vijandelijk peloton, desnoods twee of drie pelotons teruggedrijven als dit gewenscht blijkt om spoediger te kunnen verkennen, maar eene sterkere macht moeten zij ontwijken. Een vijandelijk eskadron aan te vallen, wanneer dit niet geboden is, kan slechts onder bijzonder gunstige omstandigheden aanbeveling verdienen.

Trouwens dat een verkennings-eskadron een vijandelijk verkennings-eskadron niet moet opzoeken met het doel het aan te vallen, hierover is nog geen verschil van gevoelen geweest, voor zoover ik weet, noch in Frankrijk noch in Duitschland, waar de leidende organen, dat mag men gerust beweren, op militair gebied op het oogenblik den toon aangeven.

Voor ons land, met onze buiten alle verhouding zwakke cavalerie, waarvan hoogstens tien à twaalf eskadrons tot eene zelfstandige brigade vereenigd kunnen worden, klemmt dit nog meer. Wij mogen onze eskadrons waarachtig wel gebruiken om te verkennen en niet om te vechten. Daar komt nog bij, dat zij aanmerkelijk zwakker zijn dan die van welke natie ook, België alleen uitgezonderd, en dat het gesloten exerceeren door den korten diensttijd en de aanhoudende verwisseling onzer huzaren, ook op geen bijster hoog standpunt staat, zoodat het succes van een aanval op een vijandelijk verkennings-eskadron als twijfelachtig mag beschouwd worden.

Over de wijze nu, waarop het éclairceeren zelf moet geschieden, bestaan, of liever gezegd bestonden ook twee hoofd-denkbeelden.

De eerste wijze, waarvan men echter overal is teruggekomen, was als volgt:

de helft ongeveer van het eskadron, in een stuk of zes, zeven patrouilles verdeeld, welke op gelijke hoogte marcheerden, moesten het terrein geheel afzoeken, even alsof men op een drijfjacht was. Deze pa-

trouilles werden bijv. van halfuur tot halfuur of van uur tot uur van de eene terreinafscheiding naar de andere gedirigeerd, waar het verband weêr moest worden opgenomen. De rest van het eskadron volgde dan als soutien ongeveer midden daarachter. Verkenden er meerdere eskadrons tegelijk, dan werd het terrein in strooken verdeeld en zochten de eskadrons ieder een strook af, naast elkaar en in onderling verband.

Dit alles werd heel mooi wiskunstig uitgerekend, maar was men eenmaal afgemarcheerd, dan was alles versnipperd en uit de hand.

Deze oefeningen waren, zelfs in geheel bekend terrein rondom het garnizoen, uiterst moeielijk te leiden en uit den aard der zaak slechts over eene kleine uitgestrektheid van op zijn hoogst een uur of drie, vier.

Stelt men zich nu zulk eene lange lijn van patrouilles voor in vijandelijk land marcheerende van de eene terreinafscheiding naar de andere, wat moet daar dan van terechtkomen en hoe vreeselijk langzaam moet zulk eene cavalerie voorwaarts kruipen.

Bij deze wijze van éclaireren, kwam men gemakkelijk tot eene ontmoeting met de vijandelijke cavalerie.

De patrouilles des vijands *moesten* door de aaneengeschakelde patrouille-lijn teruggedreven worden; er mocht geen enkele patrouille doorkomen, ten minste men moest hiernaar streven. Werd nu ergens de tegenstand te sterk, dan moesten de patrouilles elkaar helpen en ging het dan nog niet, dan hielpen de halve eskadrons die daarachter waren en ten slotte de reserves. Daar de verzameling echter zeer moeielijk was, zoo kon men gemakkelijk op verschillende punten klop krijgen.

De tweede wijze van éclaireren, en naar mijne vaste overtuiging de ware, is:

het zenden van slechts twee of drie verkenningspatrouilles, bestaande uit intelligente officieren als commandanten en huzaren met goede oogen, naar *die* wegen of *die* punten, waar men meent dat zij met kans op succes zullen kunnen verkennen, en het zooveel mogelijk *bijeenhouden* van de rest van het eskadron.

Van onderling verband dezer patrouilles moet geen sprake zijn. Natuurlijk kunnen vijandelijke patrouilles er dan tusschen doorkomen, maar wat doet dat er toe? Ook bij een drijfjacht ontsnapt er wild tusschen de drijvers door. Dit is dus toch niet te beletten en de taak om deze patrouilles tegen te houden rust op de doorzoekings- en flankpatrouilles of op de posten, al naarmate de hoofdmacht marcheert of rust.

Ook de verkennings-eskadrons, wanneer er meerdere zijn, moeten niet in onderling verband verkennen, maar geheel zelfstandig blijven. Het is totaal overbodig twee of meer eskadrons zoo dicht naast elkaar te laten verkennen, dat zij verband kunnen houden; zij behooren in dat geval *bijeen* te blijven in eene hand. De hoofdofficier, met het commando over dit verkenningsdetachement belast, zendt dan de noodige verkenningspatrouilles uit, weder naar *die* wegen of *die* punten, waar

hij meent dat zij met kans op succes zullen kunnen verkennen, en houdt verder zijn detachement zooveel mogelijk *bijeen*.

Bij deze tweede wijze van *éclairer* kan men gemakkelijker de cavalerie des vijands ontgaan als men dit wenscht, veel vlugger komen waar men wezen wil, nl. nabij de vijandelijke infanterie- en artillerie-colonnes, en deze spoediger en gemakkelijker verkennen.

Heeft men nu deze verkenning goed volbracht en de berichten verzonden en doet zich dan de gelegenheid voor om een coup te wagen, zooals bijv. de Ritmeester von BECHTOLDSHEIM in den slag van Custozza, die, zooals men weet, met drie pelotons eene geheele infanterie-brigade in een paniek deed wijken, dan moet men dat beproeven en het is duidelijk dat men voor zoo iets meer kans van slagen heeft, wanneer men nog niet is afgemat door cavaleriegevechten en wanneer men zijn eskadron zooveel mogelijk *bijeen* heeft.

De ritmeester-commandant van een verkennings-eskadron, moet dus:

- 1°. zoo snel mogelijk marcheeren met slechts de hoogst noodige veiligheidsmaatregelen;
- 2°. de cavalerie des vijands zooveel mogelijk *omtrekken* en er zich los van trachten te houden;
- 3°. de verkenning zelve doen uitvoeren door twee à drie verkenningspatrouilles, liefst gecommandeerd door officieren;
- 4°. zoodra hij weet, wat hem is opgedragen te verkennen, terstond en op de spoedigste wijze (liefst telegraphisch) hiervan bericht zenden aan dengene, die hem uitgezonden heeft, en
- 5°. als hij, na een goed geslaagd verkenning, een coup kan wagen, waardoor een belangrijk voordeel kan worden verkregen, dit zeer zeker trachten te doen.

De verkenningspatrouilles zijn als het ware de oogen van het verkennings-eskadron. Het verkennings-eskadron moet *zien*, *zooveel mogelijk zien* en *vlug zien*. Het *gevecht* is slechts een middel om tot dit doel te geraken. Een verkennings-eskadron moet niet vechten, dan wanneer het niet anders kan en het moet zeer zeker het gevecht niet zoeken, wanneer het aan zijne opdracht: *de verkenning*, nog niet heeft voldaan.

VENLO, 1898.

S. J. VAN OVERVELDT,
Ritmeester der Huzaren.

Die Vertheidigung neuerer Festungen vom taktischen Gesichtspunkte,

VON

E. E N G M A N N,

Stabskapitän im russischen Ingenieurkorps und Lehrer an der Nikolaus-Ingenieur-Akademie in Petersburg.

Aus dem Russischen, von W. CREMAT, Hauptmann in der III. Ingenieur-Inspection. Theil I: Die Vertheidigung gegen die abgekürzten Angriffsarten. Mit 8 Plänen. Berlin, R. FELIX, 1898.

„De commandant, aan wien eene vesting wordt toevertrouwd, mag nimmer vergeten, dat hij tot beschermer van een der steunpilaren van den Staat is aangesteld en dat de overgave der plaats, ware het ook slechts één dag te vroeg of te laat, niet alleen voor het Leger, maar voor het gansche Rijk de gewichtigste gevolgen kan hebben.”

Aldus de Russische krijgswet. Inderdaad is de vestingoorlog een strijd om tijdwinst en de duur der verdediging is het kenmerk van haar succes.

De krijgsgeschiedenis heeft te allen tijde geleerd, dat het weerstandsvermogen der vesting minder van hare fortificatorische inrichting dan wel van het doeltreffend tactisch gebruik der verdedigingskrachten en -middelen afhankelijk is. De vestingen zijn, naar een woord van CARNOT, reusachtige werktuigen, die aan den tactischen arbeid der bezetting worden dienstbaar gemaakt. In den laatsten tijd is niet alleen de kracht der oorlogswapenen aanzienlijk verhoogd, maar ook de verdedigingswerken zijn (althans in het buitenland) in menig opzicht verbeterd. Vele vraagstukken op het gebied van den verdedigenden vestingstrijd zijn, tengevolge van deze veranderde omstandigheden, ontstaan en nog niet voldoende opgelost. Een poging om de tactische regelen voor de verdediging van moderne vestingen af te leiden uit de hedendaagsche middelen van aanval en afweer, verdient ongetwijfeld alle aandacht. De critisch-historische methode is daarbij aan te bevelen, ten einde zuiver theoretische bespiegelingen te vermijden en op den vasten grondslag der oorlogspractijk voort te bouwen.

De Schrijver van het hierboven genoemde werk behandelt in het eerste deel daarvan de verdediging van vestingen tegen de verkorte aanvalswijzen, nl. tegen *de bestorming*, hetzij als gewelddadige, door beschieting voorbereide aanval, hetzij als overvalling; tegen *het bombardement* en tegen *de verkorte aanvalswijze* in den geest van VON SAUER.

De behandeling van de wijze van verdediging tegen elk dezer aanvalswijzen wordt voorafgegaan door enkele historische voorbeelden, waarin, onder verwijzing naar talrijke, meer uitvoerige bronnen, beknopt maar zaakrijk de toestand van aanvaller en verdediger en het verloop van den strijd worden geschetst en waarbij de Schr. scherp de oorzaken doet uitkomen, die tot den uitslag hebben geleid. Daarna worden de te nemen maatregelen tot voorbereiding der verdediging en de regelen voor de uitvoering daarvan besproken, waarbij de Schr. eene moderne kringvesting zonder pantserwerken als uitgangspunt neemt, zich uitsluitend tot het tactisch standpunt bepaalt en elken zijweg op technisch gebied vermijdt.

Als voorbeelden van bestorming worden behandeld:

de verovering van de Turksche vesting Kars door de Russen in den nacht van 17 op 18 November 1877, waarbij de weldoordachte aanvalsd dispositie en de voortreffelijke uitvoering daarvan door de Russische aanvoerders en hunne dappere troepen, alsmede het gebrek aan voldoende veiligheidsmaatregelen aan Turksche zijde in het licht worden gesteld;

de mislukte bestorming van dezelfde vesting door de Russen op 17 September 1855, waarbij zich bij elk der partijen juist de tegengestelde factoren deden gelden;

eindelijk de mislukte aanval van de Engelschen op de door Fransche troepen verdedigde vesting Bergen op Zoom, in den nacht van 20—21 Maart 1814, een typisch voorbeeld ter bevestiging van de, aan SUWAROF toegeschreven stelling, dat „slechts hij is overwonnen, die zich overwonnen acht.” Niettegenstaande toch de Engelschen er in slaagden het grootste deel der vestingwerken in handen te krijgen en tot in de stad door te dringen, gelukte het ten slotte den vastberaden en energieke verdediger hen terug te slaan en met groote verliezen uit de vesting te verdrijven.

Overgaande tot de maatregelen, die de verdediger tegen de bestorming moet nemen, worden in de eerste plaats de sterkte, samenstelling en tactische indeeling der bezetting behandeld. Met nadruk doet de Schr. uitkomen, dat de voortreffelijkste fortificatorische inrichting eene vesting niet kan redden, welke niet een voldoende aantal *goed geoeffende* strijders telt. Voor „minderwaardige” bezettingstroepen, tegenwoordig zoo aan de orde, zou deze Schr. blijkbaar onder geen beding te vinden zijn, evenmin als de Vertaler, die in zijn Voorbericht er op wijst, dat de meening, volgens welke de verdediging van versterkte positiën grootendeels in het schieten van achter dikke wallen zou bestaan, haar tijd gehad heeft, zoodat hem, die voor deze taak elken slappen en ongeoeffenden reëruit nog goed genoeg acht, slechts teleurstelling wacht.

De regeling van den veiligheidsdienst wordt uitvoerig besproken en daarbij aangetoond, dat deze niet alleen op zijne passieve organen, de voorposten, moet berusten, maar ook *actief* moet worden uitgeoefend,

door 's nachts verkenningpatrouilles van 10 à 15 man in het voorterrein te zenden, die de handelingen des vijands nagaan, vijandelijke posten overvallen, de tegenpartij alarmeeren en hare verkenningpatrouilles teruggedrijven of in hinderlaag lokken. De Schr. wil daartoe voor elken sector van het voorterrein bijzondere detachementen in den geest der Russische jachtcommando's vormen, die door hunne plaatselijke kennis, beweeglijkheid en vertrouwdheid met hunne taak, belangrijke diensten kunnen bewijzen.

Ten aanzien van het tactisch gebruik van de bezetting bij het afslaan van de bestorming, stelt de Schr. als beginsel, dat de verdediger in de eerste plaats den voortdringenden aanvaller moet tot staan brengen, welke taak in hoofdzaak op de fortbezettingen en die der andere steunpunten rust; hem vervolgens onmiddellijk aanvallend tegemoet moet treden en terugwerpen, waartoe de sector- (groeps-) reserve en zoo noodig de hoofdreserve moeten worden gebruikt. Hoofdwapen bij het afslaan van de bestorming moet altijd de infanterie zijn; de artillerie kan slechts als hulpwapen optreden en eerstgenoemde nooit vervangen. „Eene vesting moet men met kanonnen aanvallen en met geweren verdedigen,” heeft NAPOLEON gezegd.

Als inleiding tot de bespreking van de tweede aanvalswijze, *het bombardement*, wordt een overzicht gegeven van de verdediging van Gaëta in 1860—'61 en die van Verdun in 1870.

De eerstgenoemde vesting, welke den voor GARIBALDI geweken Koning van Napels tot schuilplaats strekte, werd door de Sardiniërs belegerd en na 4 maanden tot overgaaf gedwongen, niettegenstaande de talrijke verdedigingsartillerie op dat oogenblik nog met uitstekend gevolg den strijd tegen de aanvalsbatterijen kon volhouden. De bezetting had zeer weinig verliezen geleden; mond- en krijgsvoorraad waren voldoende aanwezig, maar . . . drie kruitmagazijnen waren achtereenvolgens in de lucht gevlogen, wat zulk een demoraliseerenden invloed op de bezetting en hare bevelhebbers uitoefende, dat de energie ontbrak om den strijd langer vol te houden.

Terecht wijst de Schr. naar aanleiding hiervan op de dringende noodzakelijkheid den buskruitvoorraad binnen versterkingen volkomen veilig op te leggen en met bezorgdheid vraagt men zich af, hoe het met de forten onzer Nieuwe Hollandsche Waterlinie gaan moet, wanneer een aanvaller met modern worpgeschut daartegenover komt. Voorziening is hier dringend noodig. Ik heb er elders ¹⁾ op gewezen, dat het — om niet te spreken van andere argumenten, die daarvoor pleiten — o. a. uit dit oogpunt zoo wenschelijk ware, de zware vuurmonden met hunnen aanzienlijken munitievoorraad uit de forten te verwijderen en de bewapening dus geheel terug te brengen tot hetgeen het fort behoeft als steunpunt voor de nabijverdediging. Daardoor zou een der grootste ge-

¹⁾ Vereeniging ter beoefening v. d. Krijgswetenschap, 1893—94, IIe Verslag, bladz. 102.

varen, welke door het tegenwoordig gemis aan bomvrijheid der gebouwen onze forten bedreigen, weggenomen of althans zeker aanmerkelijk verminderd worden. De volkomen veilige oplegging van het buskruit, dat daarna nog in het fort overblijft, kan geen aanzienlijke sommen vorderen en is noodzakelijk, wil men de verdediging niet blootstellen aan de kans, reeds in den aanvang van den strijd verlamd te worden.

Verdun in 1870, waar een door de bezetting met beleid en energie gevoerde geschutstrijd afwisselde met talrijke goedgeslaagde uitvallen, zou als een klassiek voorbeeld voor de verdediging tegen het bombardement kunnen gelden, ware het niet dat, op het oogenblik waarop de Duitschers na het mislukte bombardement zich genoodzaakt zagen een geregeld beleg voor te bereiden, de vesting zich geheel onverwachts hadde overgegeven; naar het schijnt, hoofdzakelijk onder den invloed van het stedelijk bestuur, dat de bevolking niet aan de verschrikkingen van eene tweede beschieting wilde zien blootgesteld.

Onder de maatregelen, door den verdediger eener vesting met het oog op een bombardement te nemen, staat de Schr. uitvoerig stil bij het verwijderen van de bewoners, wier aanwezigheid — zooals hij met talrijke voorbeelden aantoont — meestal een hoogst ongunstigen invloed op den geest der bezetting en op de vrijheid van handelen van den commandant uitoefent. Niet altijd! Te Sebastopol nam de bevolking onder het vuur des vijands aan de werkzaamheden ten behoeve der verdediging deel. Een batterij werd geheel door vrouwen gebouwd. Hulde aan deze vrouwenbeweging!

Het bezetten van tactisch gewichtige punten in het voorterrein tot vergrooting van den omtrek der vesting en van de afstanden, waarop de aanvalsbatterijen hun vuur moeten openen, acht de Schr. een werkzaam middel tot verrijdeling van een voorgenomen bombardement. Voorts bespreekt hij uitvoerig de voorzorgen tegen brandgevaar en wijst hij op de noodzakelijkheid van voldoende gedekte ruimten voor de bezetting. Te Sebastopol, waar gedurende het eerste bombardement zoo goed als geen gedekt onderkomen aanwezig was, bedroegen de verliezen 0.5 man per 100 KG. der door den vijand verschoten munitie; vijf maanden later, toen 6000 man in gedekte ruimten konden worden ondergebracht, bedroegen de verliezen bij het tweede bombardement slechts 0.1 man per 100 KG. verschoten munitie. Waar het niet altijd mogelijk zal zijn, voor alle behoeften volledig bomvrij onderkomen te bezitten, hecht de Schr. groote waarde aan scherfvrij overdekte ruimten en hij beveelt aan, het daartoe benodigde materieel, bij voorkeur in ijzerconstructie, reeds in vreedstijd op te leggen.

Actief moet het bombardement bestreden worden, vooreerst door een krachtigen geschutstrijd en voorts door talrijke energieke uitvallen. Aan beide wijdt de Schr. zeer lezenswaardige beschouwingen.

Als voorbeelden van verdediging tegen de verkorte aanvalswijze worden behandeld: Badajoz in 1811—'12, Burgos in 1812 en San Sebastiaan in 1813, alle door Fransche troepen verdedigd tegen de Engelschen.

Vervolgens geeft de Schr. een overzicht van de denkbeelden van Generaal VON SAUER over den verkorten aanval tegen versterkte plaatsen, terwijl hij ten slotte aangeeft hoe men zich naar zijne meening tegen die aanvalswijze met goed gevolg verdedigen kan. De Schr. merkt op, dat VON SAUER niet de eerste voorstander van den verkorten aanval was en COEHOORN dien reeds twee eeuwen vroeger in toepassing bracht. Wij voegen er bij: „meermalen met uitstekend gevolg.” Want de voorstelling, die de Schr. geeft van de verovering van Fort William bij Namen in 1695 onder COEHOORN's leiding, is niet juist. Men vergelijkte hiermede o. a. BOSSCHA, *Neerlands heldendaden te land*, deel II, bladz. 221—223.

Het bovenstaande overzicht zal onzen lezers een denkbeeld geven van den belangrijken inhoud van het werk. Het is aangenaam geschreven, getuigt van de groote belesenheid des Schrijvers en onderscheidt zich, evenals menig ander Russisch werk, dat vertaald tot ons is gekomen, door oorspronkelijkheid van opvatting en degelijkheid der behandeling.

„De vestingen zijn de ankers, die de Staten redden”, heeft een ander Russisch schrijver ergens gezegd. Waar het schip van Staat licht en rank is, lichtelijk bedreigd door overmacht van storm en stroom, moeten de ankers bij uitstek deugdelijk zijn en met groote zeemanschap gebruikt worden. Aan allen, die hiertoe geroepen kunnen zijn, bevelen wij de lezing van dit werk met warmte aan.

C. I. S.

Nabetrachting over de „Samensmelting der officierskaders. Verbetering door bezuiniging.”

Plus une idée est profonde, plus elle demande à être creusée.

MAURICE FOUÈRE.

De begrooting van Koloniën, dienst 1898, is reeds geruimen tijd in werking en de tijd nadert, waarin de ontwerp-begrooting voor 1899 moet worden ter hand genomen. In dien tusschentijd is het niet te verwachten dat er aanleiding zal worden gezocht en gevonden om te voorzien in den zoo bedenkelijken toestand betreffende de sterkte en aanvulling van het Oost-Indische officierskader, waarvan melding is gemaakt in het laatste Koloniaal Verslag. Maar bij de indiening van de begrooting voor 1899 zullen de Ministers van Koloniën en van Oorlog een jaar tijd gehad hebben om — volgens den door hen uitgesproken wensch — het vraagstuk der samensmelting van de officierskaders van het Nederlandsche en het Koloniale leger te bestudeeren en ernstig te overwegen.

Het is dan ook te verwachten, dat beide Ministers alsdan volledig op de hoogte zullen zijn om de Volksvertegenwoordiging te kunnen inlichten op welke gronden het denkbeeld der samensmelting al dan niet voor verwezenlijking vatbaar is.

Hoofdzakelijk met het oog hierop achten wij het niet ondienstig in het kort te herinneren aan het voornaamste, dat omtrent de quaestie der samensmelting geschreven en gesproken werd, en een en ander — vooral voor niet ingewijden — aan te vullen met enkele nadere beschouwingen en toelichtingen.

Bij de beraadslagingen over de Indische begrooting heeft de M. v. K. op den 24sten November '97 in de Tweede-Kamer medegedeeld: „dat Z. E. uit de Indische rapporten nooit veel warmte voor eene dergelijke samensmelting had kunnen ontdekken (Handelingen blz. 218).”

Het is alleszins begrijpelijk, dat een M. v. K. — die gewoonlijk geen militair specialiteit is, — er gemakkelijk en spoedig toe komt, om met den inhoud van zulke militaire rapporten in te stemmen. Vooral zal dit te eerder plaats hebben, wanneer, zooals hier, een zoodanig Minister erkent „dat de tijd hem ontbroken heeft om het bedoelde denkbeeld te bestudeeren (Hand. Eerste-Kamer blz. 69),” m. a. w. de Minister moet ge-

acht worden de aan de orde gestelde quaestie, op het tijdstip der behandeling in de Kamer, niet voldoende te kennen.

Wij achten ons evenwel gerechtigd te betwijfelen of de rapporten, waarop door den M. v. K. gedoeld werd, wel stennen op *degelijke* en *onwederlegbare* gronden. Die twijfel berust voornamelijk hierop, dat in *geen enkel* opstel, dat van Indische zijde in tijdschriften of in couranten verscheen, *degelijke* en *onwederlegbare* motieven zijn aangevoerd omtrent hetgeen tegen het fusiestelsel werd ingebracht.

Om deze onze meening te staven, zullen wij hieronder eenige der hoofdargumenten opgeven waarom, naar het oordeel van de *tegenstanders*, het voorgestelde stelsel moet worden *bestreden* en *verworpen*.

I. In de Java-Bode van 5 Nov. '97, Bijvoegsel, komt een opstel voor van den volgenden inhoud: „Een stuk over de samensmelting der Ned. en Ind. officierskorpsen, dat oorspronkelijk in de Mil. Spectator heeft gestaan en later in brochurevorm is uitgegeven, doet opnieuw de ronde door vele Ind. dagbladen, nu een ingezonden stuk in het Alg. Handelsblad er nogmaals de aandacht op gevestigd heeft. In het begin van dit jaar (lees 10 Nov. '96) werd dat onderwerp reeds in een hoofdartikel in ons blad besproken onder den titel „Een ernstig gevaar”. Het zal in het *belang* (?) van het Ind. leger zijn, dat de dagbladen hier dat stuk verder *negeeren* — tenzij zij er nogmaals tegen zouden willen protesteeren, de Hollandsche fusiemannen mochten zich eens op de Ind. pers beroepen als de echo van het Ind. leger. Geen der *deskundigen*, die wij er over raadpleegden, zag in de in Nederland gewenschte samensmelting iets anders *dan een* GEVAARLIJKE *bedreiging der* SLAGVAARDIGHEID *van het Ind. leger; het noodzakelijke gevolg der fusie zou toch de invoering der* EUROPEESCHE TACTIEK *zijn, die den* GENADESLAG *zou toebrengen aan die* SLAGVAARDIGHEID, enz.”¹⁾

Wij constateeren: *ten eerste*, dat geen enkele bewijsgrond is aangevoerd om aan te toonen, waarop toch eigenlijk de meening zou rusten van de door de Java-Bode geraadpleegde *deskundigen*, die van oordeel waren, dat de invoering der *Europeesche* tactiek den *genadeslag* moet toebrengen aan de *slagvaardigheid* van het Ind. leger; *ten tweede*, dat het gegeven advies in lijnrechten strijd is met het oordeel van *twee* opvolgende Ministers van Oorlog, die in aansluiting met de door ons in de brochure en in verschillende couranten en tijdschriften opgegeven redenen, — niet gearzeld hebben als hun gevoelen te doen kennen dat, op zichzelf beschouwd, *de samensmelting der officierskaders te achten is in het belang van onze strijd- en slagvaardigheid*. (Memoriën v. Antw. Eerste- en Tweede-Kamer betreffende de begrootingen dienst 1896 en 1898); en *ten derde*, dat alle bekende militaire specialiteiten van grooten naam, ook van vreemde legers, erkend en bezwezen hebben: *dat de hoofdregels van tactiek in ALLE terreinen, onder*

¹⁾ Deze cursiveeringen zijn van ons.

ALLE klimaten en tegenover ALLE vijanden DEZELFDE zijn. Opmerkelijk is het, dat in de Java-Bode zelf dit beginsel (dat wij hier woordelijk overnamen) is verkondigd (zie Java-Bode van 13 December '97, Eerste blad, de derde kolom).

Nog niet lang geleden vermeldde de „Italia militare” dat de Italiaansche Generaal GAZZURELLI, die aan het hoofd staat van de Hoogere Krijgsschool te Turin, den veldtocht in Abyssinie, — waaraan hij persoonlijk had deelgenomen, — heeft besproken in eene bijeenkomst, waarbij zoowel de leerlingen dier school, als alle officieren van het garnizoen tegenwoordig waren. In zijn rede kwam o. m. het volgende voor: „De hoofdbeginselen der strategie en tactiek behouden in Afrika hunne volle beteekenis. Verdeelen om te leven, vereenigen om te vechten, een goed verzekerde verbindingslijn bezetten en de hoofdmacht op het beslissende punt samenbrengen om zeker van de overwinning te wezen: dat zijn de ONVERANDERDE strategische en tactische grondslagen, waarvan de beteekenis even groot voor koloniale veldtochten is, als voor Europeesche oorlogen.” De genoemde Generaal besloot zijne voordracht met aan te toonen: „dat men niet straffeloos de beginselen van de militaire wetenschappen, bij hunne toepassing op het oorlogsveld, verkracht; en dat eene ernstige en degelijke voorbereiding even noodzakelijk is voor eene koloniale expeditie, als voor eene westersche operatie (Mil. Spectator '97 blz. 335).” ¹⁾

Aan de deskundigen, die door de Java-Bode geraadpleegd zijn, zouden wij wel de volgende vragen willen stellen:

a. Zijt gij niet met ons van oordeel, dat de groote en gedurige nederlagen, die door de Chineezee in hunnen strijd tegen de Japanners, zoowel te land als ter zee, werden geleden, uitsluitend en alleen zijn toe te schrijven aan de door hen gevolgde zoogenaamde eigen en verouderde Chineesche tactiek en organisatie, terwijl daarentegen de groote slag- en strijdvaardigheid der Japansche krijgsmacht enkel en alleen tot haar recht kwam, door de intijds door hen ingevoerde Europeesche organisatie en door de door hen in het gevecht gevolgde westersche tactiek en strategie?

b. Is het reeds nu bewezen, dat de slagvaardigheid der Oost-Ind. cavalerie den door u aan de Java-Bode voorspelden genadeslag heeft ondervonden, sedert de Ritmeester Jhr. L. D. C. DE LANNON van het O.-Ind. leger, met zooveel toewijding en met zulk een juist en practischen blik, de westersche tactiek bij dat wapen wist in te voeren en op Atjeh te laten toepassen?

c. Heeft de z. g. Indische tactiek, die bij de eerste Atjehsche expeditie in toepassing werd gebracht, de slagvaardigheid van de daar gebruikte troepen zoo schitterend doen uitkomen? (zie „Atjeh. Beschouwing over de Eerste-Expeditie” van den Majoor KESSLER van het O.-Ind. leger, opgenomen in het „Tijdschrift voor Ned. Indië”, Mei 1895. Dit

¹⁾ Deze cursiveeringen zijn van ons.

stuk werd verkort weergegeven in de „Mil. Spectator” van '96, blz. 56).

d. Is de z. g. *Indische* tactiek, die vóór 25 Augustus te Lombok gevolgd werd, niet oorzaak geweest, dat de *slagvaardigheid* van die krijgsmacht totaal werd verlamd of, om ons in de door u gebezigde bewoordingen uit te drukken, dat de *slagvaardigheid* daar den *genadeslag* kreeg? (Zie de aantekeningen in het werk van den Kapitein Cool en Majoor HOOYER van het O.-Ind. leger over „De Lombok-Expeditie”, en ook alle berichten die ná 26 Augustus in de Ind. couranten verschenen en de oorzaken aangaven van die *débacle*); en

e. Heeft het voorbeeld dat SENDA (blijkbaar een militair Ind. specialiteit) in het Ind. Mil. Tijdschrift van '96, N°. 9, blz. 211, heeft gegeven, en dat hij met zoo menig ander zou kunnen aanvullen, zegt Schrijver, niet den *genadeslag* toegebracht aan uwe in de Java-Bode verkondigde stelling?

Opdat onze belangstellende lezers, — zelfs de niet-militairen, — als scheidsrechters in dit geschil hun oordeel kunnen uitspreken, zullen wij dat voorbeeld van SENDA woordelijk uit gemeld Tijdschrift laten volgen. Het luidt aldus:

„In Mei '79 werd het sterke, op een hoogte gelegen, Panteh Karang, door onze troepen aangevallen en werden deze met bloedige koppen teruggedreven.

„Nauwelijks toch voor de vijandelijke stelling aangekomen, werd *zonder* verkenning, *zonder* voorbereiding, uit de *marschformatie* tot de *bestorming* overgegaan.

„Maar helaas, het smalle pad, waarlangs ruim een maand vroeger een verkenningsdetachement de positie bereikt had, was nu duchtig versperd, zoodat men zich met het kapmes in de hand een weg naar boven moest banen.

„Maar van de hoogte werd een krachtige verdediging gevoerd. Kogels, steenen en oude wapenen werden met zoo milde hand op de hoofden der bestormers uitgestrooid, dat zij weldra het veld moesten ruimen. In *korten tijd* verloor de compagnie *al* hare officieren (waarvan één in handen van den vijand viel) en een *dertigtal* harer beste soldaten. Men trok terug op de rest der colonne.

„Een tweede poging, dienzelfden dag ondernomen om de stelling te nemen, mislukte eveneens.

„De colonne bivouakeerde dien nacht bij eene naburige benting en zond bericht naar het hoofdkwartier, terwijl tevens om versterking werd verzocht.

„Deze werd niet „verstrekt” en bedriegt mijn geheugen zich niet, dan luidde het antwoord van den opperbevelhebber ongeveer als volgt:

„„Morgen weder oprukken en dan er in, of ik kom zelf.”

„Nu, den volgenden dag ging het weder er op los, maar gelukkig had de nacht *raad* en *kalmte* aangebracht en er werd *nu* geageerd op een wijze, zooals men dit waarschijnlijk ook in Europa zoude doen, n. l. verkenning, bepaling van de aanvalswijze, voorbereiding, vasthouden in

front, omtrekking en..... in enkele uren waren wij met *weinig* verliezen, waar wij wezen wilden."

Omtrent het verschil van zienswijze dat tusschen de *deskundigen* van de Java-Bode en ons bestaat, plaatsen wij ons gaarne aan de zijde van den O.-Ind. Kapitein K. VAN DER MAATEN, gewezen leeraar aan den hoofdcursus te Kampen, en onderschrijven wij volkomen de woorden van dien officier in de inleiding van zijn werk „De Indische Oorlogen” te boek gesteld: „dat de *stormtactiek* (wel te verstaan in den geest zooals die schrijver dat bedoelt) naar de *Oudheidmusea* behoorde te worden verwezen."

„Onder de z. g. *stormtactiek* wordt n. l. verstaan (zoo vervolgt hij) de vechtwijze, welke men bij onze vroegere expeditiën (ook helaas nog dikwijls zag toepassen, en waarbij men *zonder* behoorlijke inleiding (voornamelijk met betrekking tot de verkenning), *zonder* behoorlijke en oordeelkundige doorvoering van den aanval, er maar op in stormde, op bloedige wijze, dikwijls meer dan eens, het hoofd stiet en dan eindigde met hetgeen waarmede men eigenlijk had moeten beginnen (Ind. Mil. Tijdschrift van '97, No. 6, blz. 461, laatste alinea)."

Wij zijn ten volle overtuigd, dat wanneer onze bestrijders eene *dege-lijke* studie van de algemeene regels der tactiek maakten, zooals de Heer v. D. MAATEN deed, zij evenals hij zouden zeggen: „Ik zelf behoorde *vroeger* tot degenen, die beweerden dat onze z. g. *Indische* tactiek een *geheel andere* is dan die in *Europa*. Sinds ik door mijn betrekking te Kampen in de gelegenheid geweest ben een vergelijkende studie van de z. g. *Europeesche* en de z. g. *Indische* tactiek te maken, heb ik het *onjuiste* van deze bewering *ingezien* (laatstgenoemd Tijdschrift, blz. 466, laatste alinea)."

Wanneer al onze militaire broederen in de Koloniën *dachten* en *handelden* evenals de LANNOY, VAN DER MAATEN en SENDA, dan zouden n. o. m. de daar te voeren expeditiën zeker *minder lang* duren en stellig *veel minder* offers eischen.

Zoodanig resultaat is ook zeer zeker spoedig te verkrijgen, door de samensmelting der officierskaders, aangezien reeds *alle* Ned. officieren, die alsdan in Indië gedetacheerd zullen zijn, vooral die van hoogere rangen, doordrongen zijn van het axioma: *dat onder alle hemelstreken de oorlog volgens dezelfde hoofdbeginselen moet worden gevoerd.*

II. De eerste bestrijder van de fusie, de Heer KIELSTRA, voert in het Alg. Handelsblad van 15 October '95, o. m. aan: dat door de samensmelting de officieren nog minder dan *nu*, hunne ondergeschikten zullen *kennen* en *naardeeren*, en hij vervolgt verder: „Dát is de *eerste eisch van succes te velde*, en dit zou op bedenkelijke wijze in de waagschaal worden gesteld door regelingen, die tengevolge hebben, dat de officieren en soldaten grootendeels *als vreemden* tegenover elkander staan.

Zoodanig argument moet op leeken in het vak eenen zeer grooten indruk maken, omdat *theoretisch beschouwd*, dit motief zoo *onloochen-*

baar juist is. Doch de Heer K. weet zeer goed, dat *te velde* deze stelling *niet* opgaat. En daarvan is hier sprake. Bij iedere expeditie van eenige beteekenis (waar gevochten wordt, dus in tegenstelling b.v. met Lombok tot 25 Augustus), die geruimen tijd moet duren (zooals de Java-Oorlog en die in Atjeh), is het onverwachts optreden van officieren bij de onderdeelen eener expeditionnaire macht, een *natuurlijk* en *niet te voorkomen* gevolg, hetzij van de geleden verliezen (sneuvelen, gewond raken of ziek worden), hetzij van de omstandigheid, dat sommige officieren reeds te lang op het oorlogsveld hebben vertoefd en dus afgelost moeten worden (op het oogenblik bestaat er eene bepaling, dat in den regel ieder officier, *nà zeker tijdsverloop*, uit Atjeh wordt geëvacueerd). Evenals bij de Marine, zal de *samensmelting der officierskorpsen* op een en ander *hoegenaamd geen meerderen invloed* uitoefenen. Het *omgekeerde* zou veel gemakkelijker te verwachten zijn, want zoodra eens de fusie *geheel is doorgevoerd*, zal het officierskorps, dat in Indië alsdan dienst doet, veel *krachtiger* zijn dan het tegenwoordige, en wel, omdat die officieren *minder lang* aan de kwade invloeden aan het tropische klimaat zijn blootgesteld geweest, en zij dus op expeditie minder kansen zullen opleveren voor *uitputting* of *ziek* worden.

Dat daarenboven het onverwacht optreden van officieren tegenover soldaten die zij niet kennen *niet* dien nadeeligen invloed zal hebben, dien de Heer K. wel wil doen voorkomen, hebben wij reeds in ons opstel van 21, 22 en 23 Nov. '95 in het Alg. Handelsblad doen uitkomen. Wij zullen daarop dan ook niet verder ingaan, zelfs geen voorbeelden aanhalen, die anders treffend en sprekend zouden zijn.

III. De Heer Y. in het Ind. Mil. Tijdschrift van '96, N°. 3, heeft op blz. 216 tegen de samensmelting der officierskaders o. a. beweerd dat: „Daarentegen zou men in Indië, waar men te allen tijde gereed moet zijn om te velde te trekken, een veel grooter aantal officieren aantreffen zonder of met slechts weinig krijgsservaring, met onvoldoende kennis van het Ind. terrein, met onvoldoende gegevens omtrent land en volk, doch toegerust met de op het manoeuvreveld in Nederland opgedane kennis, een kennis die den hoog ontwikkelden in het officierskorps zeker ten bate zal komen, doch die, naar ik vrees, op de practische bruikbaarheid van het meerendeel der officieren eer *belemmerend* zal werken.”

Hiertegen zij onzerzijds opgemerkt, dat de Heer Y. geheel uit het oog heeft verloren, dat zoodra de *normale toestand* der fusie zal zijn ingetreden, *alle* officieren, in verband met die fusie, zijn opgeleid geworden, in dien zin, dat zij *allen* zullen zijn onderwezen in de Oostersche talen, landen volkenkunde, Ind. dienst, enz. De luitenants, die alsdan voor de *eerste maal* naar Indië gaan, zullen dus bij hun vertrek daarheen in *denzelfden* toestand verkeeren als tegenwoordig de luitenants, die voor den Ind. dienst bestemd zijn. De kapiteins en de officieren van hooger rang, zullen later, door de reeds opgedane ervaring bij *vorige* detacheringen, nog beter aan hunne bestemming voldoen. Doch wij hebben dit argument

van dien schrijver reeds zeer breedvoerig in den *Mil. Spectator* van '96, blz. 560, laatste alinea, wederlegd en zullen daarom ook hierop niet meer in herhaling treden. Wij veroorloven ons evenwel nog deze vraag te stellen:

Kan worden aangenomen, dat, wanneer Prins Heinrich, door de omstandigheden gedrongen, zijn ijzeren vuist op Chineesch grondgebied in beweging moet brengen, — aangezien de officieren onder zijn bevel *geen* krijgserfaring hebben opgedaan, de Chineesche taal *niet* machtig zijn, *geen de minste* kennis hebben van het Chineesche terrein, *niet de minste* kennis hebben van land en volk, en *alleen* toegerust zijn met de op het manoeuvreveld in Duitschland opgedane kennis, — Z. K. H. veel *belemmering* zal ondervinden bij zoodanige operatiën? Te meer nu Z. K. H. tegenover zich zal vinden, eene krijgsmacht aangevoerd door officieren, die *allen* de door Y. geveerde eigenschappen bezitten en daarenboven, die er ook nog een *eigen* tactiek op nahouden?

IV. De heer G. NYPELS in den *Mil. Spectator* van '95, blz. 696; de Heer X. in de *Java-Bode* van 10 Nov. '96, Eerste blad; de Heer Y. in het *Ind. Mil. Tijdschrift* van '96, No. 3; en de heer Z. in de *Locomotief* van 25 Nov. '96, Eerste blad, hebben allen tegen de invoering van het fusiestelsel ingebracht, *dat het niet denkbaar was, onze officieren geschikt te maken voor den dubbelen dienst*, te weten: zoowel voor het leger hier te lande, als voor dat der Koloniën, en zulks niettegenstaande sedert eene menigte van jaren, een zeer groot aantal *Ned. officieren*, dat zelfs nu tot 94 per jaar is geklommen (Kol. Verslag van '97, Bijlage C, Staat III, Kolom 23), met het meeste succes, *ook te velde*, in die Koloniën zijn opgetreden.

Wij hebben reeds in verschillende couranten-artikelen (zie o.a. *Alg. Handelsblad* van 23 Nov. '95, *Ochtendblad*) en ook in den *Mil. Spectator* van '96, blz. 546, deze meening, — niet alleen uit innige overtuiging, maar ook met opgave van redenen en bewijsgronden, — uitvoerig wederlegd. Wij kunnen dus hier volstaan, met dit in herinnering te brengen. Alleen veroorloven wij ons nog het volgende te doen opmerken.

Indien het bovenvermelde niet zeer vleierend oordeel van deze Heeren werkelijk aanneembaar was, dan zou men daaruit moeten afleiden, dat het intellectueel gehalte van hen, die nu tot den militairen dienst zijn opgeleid, op schrikbarende wijze moet zijn achteruitgegaan; want b.v. gedurende den Java-Oorlog zijn tal van officieren, — ook van hooger rang, — niet alleen van het Ned. leger, maar ook van het toenmalige verbonden Belgische leger (waaronder verscheidenen, die weinig of geen Hollandsch verstonden) naar Oost-Indië overgeplaatst. En niettegenstaande zij geen van allen voor den *Ind. Mil.* dienst waren opgeleid, hebben zij zich op de meest verdienstelijke, ja zelfs op de meest roemvolle wijze van hunne taak gekweten.

Wij zouden vreezen, dat wij aan de geschiedkundige kennis van onze geachte tegenstanders tekort zouden doen, als wij te dezer plaatse de

namen noemden van het groot aantal officieren, door wier carrière het door ons gereleveerde is bewezen. Wij bepalen ons dan ook slechts tot de volgende vraag aan deze deskundige bestrijders:

Zijt gij werkelijk van oordeel, dat hetgeen nog dagelijks door officieren van verschillende natiën als Engelsche-, Fransche-, Duitsche-, Spaansche-, Portugeesche-, Belgische- e. a. als *mogelijk* wordt aangetoond en bewezen, dat dit voor *Ned.* officieren *onmogelijk* is te bereiken?

Wij twijfelen er niet aan, dat deze deskundigen, — na de quaestie nogmaals ernstig, grondig, en onpartijdig te hebben beoordeeld, — in hun antwoord zullen moeten erkennen, dat er geen intellectueele achteruitgang heeft plaats gehad bij het officierskorps van onze dagen.

V. In het Ind. Mil. Tijdschrift van '96, No. 3, en in de meeste Oost-Indische dag- en weekbladen, van alle kleur en richting, zijn artikelen opgenomen waarin wordt beweerd, dat de fusie der officierskorpsen groot nadeel aan de belangen van de *Indische* officieren zal veroorzaken,

Men vraagt zich af: hoe het mogelijk is, dat personen die onze brochure en de daarop tot toelichting geschreven opstellen, *goed* gelezen en *goed* bestudeerd hebben, zulke artikelen laten drukken? Hoe is het mogelijk, vragen wij ons af, dat aan iemand, die *niet bestaat*, nadeel kan worden toegebracht? Immers, wanneer de samensmelting der officierskorpsen mocht worden aangenomen, zal, zoodra dit fusiestelsel *geheel* zal zijn doorgevoerd, *geen enkel* uitsluitend *Indisch* officier *meer bestaan* (de officieren van den Geneeskundigen dienst, die in ons stelsel *buiten* de fusie staan, daaronder *niet* begrepen).

Alle officieren, *zonder uitzondering*, die, van af dat oogenblik, in de Koloniën dienst doen, zullen, evenals bij de Marine, alsdan officieren zijn, die tot het *Ned.* leger behooren en bij het *Koloniale* zijn gedetacheerd; zij zullen dus geen van allen *uitsluitend Indische* officieren meer kunnen zijn.

Voor de reeds *dienende* officieren, van welk der beide legers ook, die gedurende het *overgangstijdperk* niet vrijwillig hebben willen toetreden tot het *fusiestelsel*, is in onze brochure en in de daarop betrekking hebbende toelichtende opstellen, door ons zeer uitdrukkelijk en met de meeste klem geëischt, *dat al die officieren hunne reeds bij hunne aanstelling als zoodanig verkregen rechten, in den meest uitgebreiden zin, zullen blijven behouden.*

Hoe is het dus mogelijk, en hoe kan er sprake zijn van de bewering, dat door de invoering van de samensmelting der verschillende officierskorpsen, nadeel *kan* berokkend worden, aan de belangen van welke categorie van officieren ook?

VI. Zoowel de afgetreden M. v. O. als de tegenwoordige Minister hebben aan de Staten-Generaal verklaard: „dat zij niet aarzelen als hun gevoelen te doen kennen, dat, indien het denkbeeld, om het officierskader van het leger hier te lande met dat van het leger in Ned.-

Indië te doen samensmelten, ware te verwezenlijken, *zonder nadeel voor den dienst en voor de aanvulling der beide legers*, dit zou te achten zijn in het belang van onze slag- en strijdvaardigheid."

Welk *nadeel voor den dienst* zou de vereeniging der officierskaders wel kunnen veroorzaken?

Zeër zeker *niet*, dat in dat stelsel een *veel practischer ontwikkeld* kader officieren zal optreden, dat meer ondervinding en dat zelfs krijgservaring heeft opgedaan!

Het te vreezen *nadeel voor den dienst* zou dus alleen hiervan afhankelijk zijn, of ook in dat stelsel het *aantal* beschikbare officieren voor de uitvoering der te vorderen diensten *minder groot* zou worden.

Daarvoor behoeft n. o. m. *niet de minste* onzekerheid of angst te bestaan. Immers, bij de fusie zal het officierskader van *ieder* leger volgens de normaalcijfers zijn samengesteld. De koloniale legers zullen steeds, door de in ons stelsel geformeerde reserve van actief dienende officieren, volgens die cijfers compleet kunnen worden gehouden en dus in veel gunstiger toestand zijn, dan het Koloniaal Verslag van '97, op blz. 39, voorlaatste alinea, voor het tegenwoordige Oost-Ind. leger aangeeft (Hierop komen wij terug op blz. 395).

Bij het leger hier te lande zal dit mede het geval zijn, aangezien bij detacheringen van Ned. officieren *naar* de Koloniën, steeds een *gelijk* aantal, in Indië gedetacheerde officieren *uit* de Koloniën in Ned. terugkeeren. Alleen komt het klein getal gesneuvelden of overleden officieren in de Koloniën in mindering van het aantal terugkeerenden.

Bij het Ned. leger zullen dus, zoodra het fusiestelsel *geheel* is doorgevoerd, *minstens* 130 officieren die in O. Indië, en plm. 20 officieren die in West-Indië dienst doen, te zamen 150 officieren, — wier plaatsen, *in het gescheiden stelsel*, bij het leger hier te lande *open* worden gehouden, — het tegenwoordige aantal officieren bij het Ned. leger, als *dienstdoende* officieren *vermeerderen*.

En wat *de aanvulling der beide legers* betreft, ook hiervoor, meenen wij, kan *niet de minste* vrees gewettigd zijn. Zoolang, evenals in '95 en '96 (zie ons opstel in het Dagbl. van Zuid-Holland en 's Gravenhage van 8 October '96, Eerste blad), respectievelijk 196 en 212 aspiranten zich voor den Oost-Ind. dienst — aan de Cadettenschool alleen — beschikbaar stellen voor 28 Oost-Ind. vacatures, is vrees voor die aanvulling *ongegrond*. Vooral, daar in het fusiestelsel de officieren niet meer gedurende hunnen *geheelen* dienstdtijd aan den kwaden invloed van het tropische klimaat zullen blootgesteld zijn, is het *veeleer* te vermoeden, dat het aantal aspiranten bij invoering van dat stelsel nog aanmerkelijk zal *toenemen*. Daarenboven moet nog worden aangeteekend dat, aangezien het gezamenlijk aantal officieren, in Ned. en de Koloniën, in het vereenigde stelsel, met ruim 200 officieren zal *vermindere*n, de officiersplaatsen natuurlijk nog *veel gemakkelijker* zullen kunnen worden aangevuld (Zie het laatste gedeelte van dit opstel blz. 395 v.v.).

VII. In de Eerste-Kamer heeft o. m. deze M. v. O. in de vergadering van 29 Januari '98 vermeld: „Of die samensmelting werkelijk zou voldoen aan de verwachtingen die daarvan worden gekoesterd, durf ik nog niet te beslissen. In elk geval vrees ik, dat van de zijde van het Ind. officierskorps nog grooter bezwaren zullen worden geopperd dan door het Nederlandsche (Handelingen blz. 216).”

Wij zijn er volkomen gerust over, dat de samensmelting *werkelijk* zal voldoen aan de goede verwachtingen, die er van worden gekoesterd. En wat de vrees betreft aangaande de bezwaren die van Indische zijde zullen worden geopperd, te dien opzichte zij het ons vergund er op te wijzen, dat, indien de van die zijde in te brengen bezwaren *niet meer degelijk* en *niet minder wederlegbaar* zijn dan de tot nu toe openbaar gemaakte, het toch niet aangaat, het *Staatsbelang* op te offeren aan *gebrek aan warmte* voor de samensmelting.

VIII. Door den Heer KIELSTRA e.a., alsmede van de Regeeringstafel, werd twijfel uitgesproken, of door de invoering van het fusiéstelsel wel financiële besparingen, ten minste noemenswaardige bezuinigingen, zouden zijn tot stand te brengen.

Om allen twijfel te dien opzichte geheel te doen verdwijnen, behoeven wij slechts *eenige* posten te vermelden, waardoor n.o.m. vermindering van Rijksuitgaven zouden moeten volgen.

Vooraf zullen wij de meerdere Rijksuitgaven aangeven, die uit dat stelsel voortvloeien, te weten:

- a. Wegens den jaarlijkschen overtocht van 500 officieren naar of van de Koloniën (punt 1, blz. 15 en 16 der brochure), hieronder *niet* begrepen die van hunne gezinnen..... f 352.800.—
- b. Wegens zuivere traktementen ad f 1717.— (Alg. Handelsblad van 17 Dec. '95) voor de boven de formatie in het nieuwe stelsel aan te stellen 120 Ned. officieren, uitmakende de actief optredende reserve..... „ 206.040.—
- c. Wegens het hooger bedrag dat bij de fusie aan pensioenen zal moeten besteed worden (punt 2, blz. 16—20 der brochure)..... „ 190.175.—

Omtrent laatst vermelden post moet worden opgemerkt, dat bij deze becijfering er *geen* rekening mede is gehouden, dat door de afschaffing van gezamenlijk ruim 200 officiersplaatsen in het fusiéstelsel (zie laatste gedeelte van dit opstel blz. 395 v.v.) het aantal gepensionneerden aanmerkelijk zal moeten *verminderen*.

En nu wat de besparingen aangaat, deze zijn de volgende:

- d. Wegens zuivere traktementen (dus hieronder *niet* begrepen: verschillende toelagen, genot of vergoeding voor vrije woning, enz.) ad f 3433.— (Alg. Handelsblad van 17 Dec. '95) voor minstens 320 Oost-Indische officieren wier plaatsen in het fusiéstelsel komen te vervallen (zie laatste gedeelte van dit opstel blz. 395 v.v.) f 1098.560.—

- e. Wegens de uitgaven voor den overtocht naar en van Oost-Indië van de in sub *d.* bedoelde officieren (hieronder *niet* begrepen die van hunne gezinnen) ad *f* 1425 (KK. BB. van 19 Febr. '82, No. 14, en van 9 Sept. '88, No. 15)..... *f* 456.000.—
- f. Wegens het opheffen der uitgaven voor uitrusting (punt 18, blz. 27 der brochure) ad *f* 1000.— (K.B. van 26 Mei '81, No. 28) voor de in sub *d.* bedoelde officieren..... „ 320.000.—
- g. Wegens de meerdere inkomsten voor de Kon. Mil. Academie en Cadettenschool (punt 21, blz. 27 en 28 der brochure)..... „ 75.600.—

Deze bedragen moeten evenwel nog *vermeerderd* worden met de posten, die *niet* of *moelijk* onder juiste cijfers zijn te brengen, zooals: 1° de toelagen die volgens K. B. van 25 Nov. '66, No. 14, worden toegekend aan de Oost-Indische officieren die in Nederland zijn gedetacheerd. Gemiddeld 60 per jaar (Koloniaal Verslag '97, Bijlage C, Staat III, Kolom 26); 2° de toelagen voor uitrusting (punt 18, blz. 27 der brochure), die aan de niet in sub *d.* hiervoren bedoelde officieren zijn toegekend ingevolge de KK. BB. art. 1 van 26 Mei '81, No. 28 en art. 9 van 10 Oct. '91, No. 28, en die nu wel eens meer dan eens worden genoten; 3° de toelagen, enz., toegekend aan Indische of gewezen Indische officieren, die in speciale commissiën in Nederland optreden (punt 22, blz. 28 der brochure); 4° de uitgaven voor de in het fusiestelsel niet meer voorkomende verloven, jaarlijks toegekend aan gemiddeld 207 Oost-Indische officieren (Koloniaal Verslag '97, Bijlage C, Staat III, Kolom 24) en die *ruim* 6 ton bedragen; enz., enz.

Kan men al deze besparingen te zamen genomen, wel beschouwen als eene *niet noemenswaardige bezuiniging*?

IX. In de aflevering No. 2 van het Ind. Mil. Tijdschrift over 1898 verscheen op blz. 150/155 een opstel van B. getiteld „Indische en Nederlandsche defensiebelangen”.

Na over alles-en-nog-wat te hebben geredeneerd, en eenige onverdedigde en niet toegelichte stellingen te hebben verkondigd, komt B. tot de volgende conclusie: „In militairen zin moet Indie zoo zelfstandig mogelijk zijn. Het moet niet alleen een eigen leger bezitten, maar ook een eigen marine, en daarbij, de inrichtingen voor opleiding en hoogere vorming van zijn officieren, alsmede, tot vervaardiging en herstellingen van materieel. In plaats van Indische jongens naar Kampen te zenden en hen twee jaar later, weer als officier naar Indië te doen terugkeeren, moest men *allen*, die bij het *Indische leger* of de *Indische marine* officier willen worden, als *cadet* of *volontair* naar Java zenden (blz. 153).”

M. a. w. ook in Oost-Indië wenscht B. op te richten: 1° Eene nieuwe afzonderlijke Cadettenschool en eene nieuwe afzonderlijke Militaire

Academie voor te vormen officieren der Landmacht; 2° Een nieuw afzonderlijk Instituut voor te vormen officieren der Zeemacht en der Mariniers; 3° Een nieuwen afzonderlijken Hoofdcursus voor de opleiding van onderofficieren tot officier; 4° Eene nieuwe afzonderlijke Hoogere Krijgsschool voor Ind. officieren, enz., enz.

Wat de toekomst van zulke in Oost-Indië nieuw op te richten militaire onderwijsinrichtingen zal zijn, is het best op te maken uit het „Historisch overzicht van het bestaan der Militaire School te Meester-Cornelis,” samengesteld door den Indischen oud-Instructeur dier school I. I. Verwijnen.

Belangstellende lezers, die geene gelegenheid hebben dat lijvige, doch interessante boek te lezen, raden wij aan, kennis te nemen van het in het Alg. Handelsblad van 8 April '98, Eerste blad, opgenomen hoofdartikel „Indische Omtrekken” door X³, bevattende zoowel eene korte recensie van bedoeld werk, als eene beoordeeling van de quaestie om de Mil. School te Meester-Cornelis weder op te richten, welke, wegens ongunstige resultaten, in der tijd is moeten worden opgeheven.

Verder schrijft B. o. m. ook nog (blz. 154): „Zoo ook geen smelting der officierskorpsen. De band der officieren tot Indië zou dan even los worden als die van de tegenwoordige zee-officieren (?), hetgeen men toch moeilijk een ideaal toestand noemen kan”. Het schijnt dat B., evenals de schrijver Y. uit het Ind. Mil. Tijdschrift van 1896, No. 3, geen vriend van de marine is.

Op deze en alle overige stellingen en redeneeringen van B. zullen wij niet verder ingaan, om geen misbruik te maken van de toegestane plaatsruimte van den Mil. Spectator. Daarom bepalen wij ons er toe, slechts het bovenstaande uit B's opstel aan te stippen, opdat daaruit de financiëele gevolgen kunnen beoordeeld worden. Aan allen evenwel, die zich door de denkbeelden van B. zouden laten verleiden, roepen wij nog toe: „Verzint eer gij begint.”

X. Wat onze bestrijders verder aanvoerden om tot het *verwerpen* van het fusiestelsel aan te sporen, o. a. „dat de — *facultatief toegestane* — burgerkleding der officieren, bij terugkeer, na vijf jaren, uit de Koloniën, *buiten de mode zou zijn geraakt* (zie Ind. Mil. Tijdschrift van '96, No. 3, blz. 227),” zullen wij niet verder wederleggen.

Wij zullen daarom dit gedeelte van onze beschouwingen besluiten, met de vermelding, dat indien de rapporten die de M. v. K. uit Indië ontving, steunen op de hiervorenstaande „zoogenaamde” argumenten, alsdan het gebrek aan warmte voor de smelting n. o. m. al zeer weinig verantwoord is.

De toestand van het Oost-Ind. officierskorps is in den laatsten tijd *hoogst bedenkelijk* en *zeer ernstig* geworden, en vordert dat daarin *spoedig* en op *zeer ingrijpende* en *vastberaden* wijze verandering worde gebracht.

Ook om deze onze bewering toe te lichten, zullen wij trachten *uitsluitend* gebruik te maken van gegevens en cijfers, die uit *officieele* bronnen zijn geput, en die dus door een ieder gecontroleerd kunnen worden.

In het Koninklijk Besluit van 18 Augustus 1871. No. 10 (Ind. Staatsblad No. 176), werd de wijze, waarop de Nederlandsche en de Koloniale officieren zouden kunnen omwisselen, geregeld.

In artikel 3 van dat Kon. Besl. werd o. a. bepaald: „Het getal en de rang der jaarlijks te detachereen officieren zal, voor ieder wapen afzonderlijk, *bij beide legers gelijk zijn*, doch in *geen geval* bij ieder van de beide legers *meer* bedragen dan *zes* officieren van het wapen der Infanterie en *twee* van dat der Artillerie.”

De jaren, waarin overeenkomstig gemeld artikel 3 kon gehandeld worden, zijn helaas reeds lang vervlogen. Van het *in gelijk aantal* omwisselen van Nederlandsche en van Koloniale officieren tot een *maximum* van *acht* officieren, is geen sprake meer.

Om zelfs den geregelden militairen dienst in Oost-Indie tegenwoordig nog *eenigszins* te kunnen gaande houden, wordt door het Indische legerbestuur een steeds *grooter* wordend aantal Nederlandsche officieren *opgeëischt* om in die Kolonie dienst te doen. In het Koloniaal Verslag van '97, Bijlage C, Staat III, Kolom 23, vinden wij o. a. vermeld, dat in de laatste *vijf* in dat verslag vermelde jaren, dit aantal van 39 tot 94 is gestegen. En reeds nu is toezegging gedaan, dat in den loop van dit jaar, nog 30 Nederlandsche officieren *meer* zullen benoodigd zijn, *ongeacht* de voor *twee* jaren in Indië gedetacheerde Ned. officieren, die hunne detachering met *drie* jaren zullen *verlengen*. Het aantal Ned. officieren, dat alzoo in den loop van dit en van de volgende jaren in Oost-Indië geplaatst zal zijn, zal dus gerust op *minstens* 130 geschat kunnen worden.

Uit hetgeen in de voorlaatste alinea van het Koloniaal Verslag van '97, blz. 39, vermeld staat, moet men evenwel opmaken, dat, niettegenstaande het aantal officieren in dat verslagjaar van 1339 tot 1391 hoofden *vermeerderde*, het te voorzien is, dat dit aantal van 130 in de *toekomst* aanmerkelijk zal toenemen; want alleen door *kunstmiddelen* heeft men gedurende het behandelde verslagjaar in den geregelden dienst *kunnen* voorzien o. a.:

1°. In het *incompleteet* aan luitenants werd voorloopig nog *eenigszins* tegemoet gekomen door het aantal adjudant-onderofficiers-plaatsen, dienstdoende als officier, met 35 te *vermeerderen*;

2°. Om het *incompleteet* aan luitenants minder groot te doen *schijnen*, werden in de formatiecijfers *geen* luitenants uitgetrokken voor de recrutenbataljons, en *evenmin* voor de tijdelijk opgerichte depot-compagnie van het 9de veldbataljon;

3°. Voor sommige categorieën van officieren moesten de verloven naar Europa wegens langdurig (10-jarig) verblijf in de tropen (waarop zij *recht* hadden verkregen) worden *opgeschorst*; en

4°. werd bepaald: „dat zij, aan wie wegens *ziekte* een binnenlandsch verlof werd verleend, gehouden zijn naar vermogen *dienst te doen* bij de troepen, die gelegerd zijn ter plaatse waar zij dat verlof doorbrengen.”

Men zal ons wel willen toegeven, dat zulke maatregelen niet dan voor een *zeer korten* tijd zijn vol te houden; maar de kwaal (het overgroot incompleet aan officieren) moet daarna met *dubbele kracht* wederom te voorschijn komen. Bovendien is de *aanstelling*, of ten minste de groote *uitbreiding* van het aantal plaatsen als adjudant-onderofficier, dienstdoende als officier, een palliatief dat nadeelig moet werken, en dat *onmogelijk* kan beantwoorden, aan den eisch, die van meer ontwikkelden gevorderd wordt, voor de vervulling dier officiersplaatsen.

Aangezien in Oost-Indië het leger *te allen tijde* zooveel mogelijk in *slag- en strijdvaardigen* toestand moet gehouden worden, is het Nederlandsche legerbestuur wel *genoodzaakt* en *verplicht*, om, wanneer zich bij dat Koloniale leger *een al te groot incompleet* aan officieren voordoet, in die lacune zooveel mogelijk te voorzien (Hulde aan de Ned officieren, die steeds den M. v. O. in de gelegenheid stelden, om zoo ruimschoots aan dien eisch te kunnen voldoen!). Evenwel zal het voor een ieder duidelijk zijn, dat er ook voor het Ned. leger een *billijke grens* bestaat, die niet *kan* of *mag* overschreden worden. Het is dan ook hoogst natuurlijk, dat de M. v. O. op den 29sten Januari '98 in de Eerste-Kamer te dien opzichte zeide: „Aangaande de detachering van officieren naar Indië kan ik mededeelen, dat ik reeds voor geruimen tijd aan mijnen ambtgenoot voor Koloniën heb medegedeeld, dat het aantal officieren, dat toen in Indië gedetacheerd was, *niet belangrijk overschreden zou mogen worden* en dus *geen meerdere* officieren van het leger hier te lande, dan een door mij aangegeven *rond getal*, kon worden gedetacheerd (Handelingen blz. 216).”

Het hiervoren aangehaalde uit het Koloniaal Verslag van '97, blz. 39, doet echter de vrees ontstaan, dat op een gegeven oogenblik de omstandigheden, waarin het Oost-Indische leger kan verkeerem, vorderen, dat het door den M. v. O. aan zijnen ambtgenoot voor Koloniën opgegeven ronde cijfer, wel eens aanmerkelijk zou *moeten* worden overschreden.

Wat zal alsdan moeten geschieden?.....

Mogen wij het onafhankelijk bezit van onze schoone Kolonie aan eenen zoodanigen toestand blootstellen en die gevraagde hulp *weigeren*, omdat het beschikbaar aantal officieren reeds *is verstrekt*? En werkelijk de Koloniën loopen gevaar, wanneer de aldaar noodige hulp te eeniger tijd wordt geweigerd.

Wanneer de gestelde vraag ontkennend wordt beantwoord, dan vragen wij: *kan* en *mag* de tegenwoordige toestand, ter wille van de *weinigte warmte* die men in Oost-Indië voor de samensmelting gevoelt, nog langer worden *bestendigd*?

Blijkt uit al het voorgaande niet duidelijk, dat *zeer ingrijpende*, doch *spoedige* en *degelijke* maatregelen *gebiedend* noodzakelijk geworden zijn,

en dat het spreekwoord: „*Prévoir et pourvoir à temps, c'est gouverner sagement*” hier in toepassing moet worden gebracht.

Men vergete niet, dat de *zorgwekkende* toestand, waarin het Oost-Indische officierskader zich bevindt, *niet* zonder invloed is op het leger hier te lande.

Niet alleen zullen in de *toekomst* minstens 130 Ned. officieren voor het leger in Oost-Indië benodigd zijn, die aan den dienst bij het leger in Ned. *onttrokken* worden, omdat hunne plaatsen bij dat leger *open* worden gehouden; maar dit is ook het geval met de pl.m. 20 Ned. officieren (hieronder geen Geneeskundige Off^{ren}) die in West-Indië geplaatst zijn; met de Ned. officieren gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool (35); de Koloniale Reserve (10); de Schiet- en Gymnastiekschool; de Wapencursus; enz.; enz. Deze *ruim* 200 officiersplaatsen kunnen, *zonder nadeel voor den gewonen dienst te veroorzaken*, onmogelijk bij het leger hier te lande gemist worden. Reeds nu telt men bij vele compagnieën, die buiten de residentie garnizoen houden, hoogstens *één* dienstdoenden officier in plaats van *drie*, zooals de vredesformatie aangeeft.

Hoe geheel anders zou dit alles zijn, indien de officierskaders van *al* onze legers vereenigd werden!

Men zou alsdan verkrijgen: 1° een meer *practisch* en *intellectueel* ervaren officierskader; 2° in ieder leger een *voltallig* officierskader, dat zou zijn samengesteld volgens de normale formatiesterkte; 3° een *reserve* van 120 *actief* dienende Ned. officieren, die, bij abnormale omstandigheden, te allen tijde en bij welk leger ook, tot *aanvulling* zouden kunnen optreden; daarenboven zou: 4° door het minder lang achtereenvolgend verblijf in de tropen, eene aanmerkelijke *verbetering* worden gebracht in den *gezondheidstoestand*, niet alleen van de officieren, die tegenwoordig in de Koloniën dienst doen, maar ook in dien van hun geheel gezin; 5°. het tegenwoordige Oost-Ind. officierskader zou met gemiddeld 281 officieren, die *nu* boven de formatie van dat leger zijn gevoerd (zie Koloniaal Verslag van '97, Staat III, Bijlage C, Kolom 27), kunnen *vermindere*n, hetgeen ook op de pensionneering, die in de *toekomst* bij dat officierskader moet plaats hebben, van *grooten invloed* zal zijn. Dit aantal van 281 officiersplaatsen is evenwel n. o. m. *veel te gering*, aangezien het te verwachten is dat *door* de fusie, zooals wij in onze brochure aangaven, nog tal van officiersplaatsen in Oost-Indië kunnen vervallen. Wij zullen slechts *één* voorbeeld aanhalen waarop n. o. m. eene *vermindering* zou kunnen worden bewerkstelligd. Bij het Departement van Oorlog in Ned. zijn, volgens den uitgewerkten en toelichtenden staat, slechts 25 officieren werkzaam, terwijl in Oost-Indië bij datzelfde Departement 66 officieren aldaar zijn geplaatst, onder welke de commandant van het leger. Tal van deze Indische *officiersplaatsen* zouden bij de samensmelting, zoo zij niet kunnen vervallen, dan toch door andere geëmployeerden kunnen worden

vervangen (Bij het Marine-Departement in Oost-Indië zijn slechts 11 officieren).

Volgens de beginselen, vermeld in ons opstel (zie Mil. Spectator, blz. 555, de 3de alinea v. o.), zouden eveneens in andere takken van dienst in Oost-Indië, verschillende officiersplaatsen kunnen worden opgeheven. Het gezamenlijke aantal zou zeker op *minstens* 40 kunnen gesteld worden, zoodat in het fusie-stelsel niet 281 maar minstens 320 Oost-Ind. officiersplaatsen zouden komen te vervallen.

Ten 6°. Het tegenwoordige *gezamenlijke* officierskader in Ned. en zijne Koloniën zou dus met minstens 320—120 (voor de reserve) of met 200 officiersplaatsen kunnen *vermindere*n. En wegens de redenen sub. 5 en 6 opgegeven, en vooral ook wegens de opheffing der Oost-Ind. verloven aan Oost-Ind. officieren zouden ten 7°. de Staatsuitgaven zeer aanzienlijk *moeten* verminderen, enz.

Wanneer men al deze voordeelen in aanmerking neemt, die eene samensmelting der officierskaders ten gevolge heeft, dan is het niet te verwonderen, dat de M. v. O. in de vergadering der Tweede-Kamer op den 18^{den} December '97 aan een der afgevaardigden antwoordde: „Over de samensmelting van de officierskaders van het Ned. en Ned.-Ind. leger is reeds veel geschreven, en de Heer VERHEIJ weet dat het denkbeeld, voorwaardelijk althans, *vel degelijk mijne sympathie heeft* (Handelingen blz. 594).”

Bij het schrijven van dit opstel was het geenszins onze bedoeling veel nieuwe gezichtspunten te openen omtrent de samensmelting der officierskaders; wij achten het echter een plicht ten opzichte van het Vaderland, een kort overzicht te geven van hetgeen voor en tegen het stelsel is openbaar gemaakt, onder aanwijzing van de bronnen waarin het aangevoerde uitvoeriger is behandeld.

Of en in hoeverre wij er in geslaagd zijn, den onbevooroordeelde te overtuigen van het nut en de noodzakelijkheid van de samensmelting, zal moeten blijken uit de te nemen maatregelen, of uit de te verstrekken inlichtingen van de Regeering, nadat deze haar onpartijdig onderzoek zal hebben ingesteld.

Wij wachten den uitslag, vol vertrouwen op het welslagen der zaak, met gerustheid af.

De Schrijver der brochure.

Maart 1898.

Over het gebruik der Cavalerie.

Die Waffe ist zu kostbar um nichts zu leisten.

Gen. v. SCHMIDT.

Hoe stelt men zich bij ons het strategisch gebruik der cavalerie voor?

Zal zij bij oorlogsgevaar in haar geheel met de rijdende batterijen aan *deze zijde* van de groote terreinafscheidingen worden gehouden?

Zal zij in haar geheel met de rijdende batterijen aan *gene zijde* van die afscheidingen worden gebruikt; daarbij gesteund door infanterie-detachementen om haar op te nemen?

Zal zij eenige eskadrons geheel zelfstandig vooruitschuiven om als voelhorens voor de zoogenaamde grensbewakings-detachementen te dienen, terwijl het gros met de rijdende batterijen hetzij aan *deze*, hetzij aan *gene zijde* van die terreinafscheidingen optreedt?

Of zal zij aan *gene zijde* van die afscheidingen geheel verdeeld te voet optreden om te trachten der vijandelijke cavalerie het doordringen te beletten?

Onderzoeken wij in het kort, hoe — gelet op terreingesteldheid, getalsterkte en bewapening — het best aan billijke eischen kan worden voldaan.

De cavalerie geheel aan *deze zijde* van de terreinafscheidingen te houden keuren wij af, daar men alsdan bijna uitsluitend door spionnen-berichten iets van den vijand te weten zou kunnen komen. Van de juistheid dezer berichten kan men zich niet overtuigen, omdat voor eene behoorlijke verkenning geene krachten aanwezig zijn, Enkele officierspatrouilles, die dagmarschen vooruit zijn, tellen in dit opzicht niet mede. Een stoot, om op het een of ander punt het gordijn, ons voorgehangen, te verscheuren, kan dus niet worden gegeven.

En nu hebben wij nog niet eens rekening gehouden met de groote terreinstrook en hare hulpbronnen, die den vijand wordt aangeboden.

Wij zijn dus voor een optreden aan *gene zijde* van de terreinafscheidingen. Hierbij stellen wij al dadelijk op den voorgrond, dat, zal onze cavalerie aldaar haar taak naar behooren vervullen, zij zeker dubbel zoo sterk zoude moeten zijn als thans het geval is.

Aan dit gemis eener voldoende sterkte zullen de voorstanders van het gebruik der cavalerie aan *deze zijde* der terreinafscheidingen, dan ook wel hun voornaamste argument ontleenen.

Men moet echter roeien met de riemen, die men heeft. Wij gelooven,

dat, indien der cavalerie de daartoe vereischte hulpmiddelen worden gegeven en zij deze zelf ook zooveel mogelijk zoekt, zij haar taak — gelijk wij die boven aanduiden — behoorlijk kan volbrengen.

De Nederlandsche cavalerie mist de lans, doch is bewapend met een uitmuntende repeteerkarabijn.

Tot nu toe werd *te paard* door de cavalerie als het ware slechts om signalen te geven gebruik gemaakt van de karabijn.

De reden lag voor de hand.

De rook, waarvoor de paarden zulk een angst toonen, de harde slag en de hevige terugstoot, het na elk schot laden, alles werkte mede om onrust te veroorzaken, zoodat van het stilstaan van deze dieren wel geen sprake kon zijn.

De uitmuntende repeteerkarabijn leent zich echter bij uitnemendheid tot het afgeven van vuur van uit den zadel.

Dusdanig vuur toepassende, gelooven wij dat in de toekomst zelfs pelotons, op één gelid opgesteld, sterke colonnes cavalerie het deboucheeren uit een defilé tijdelijk kunnen beletten; ja die afdeelingen door hun vuur misschien zelfs op de vlucht zullen jagen. Hierbij wordt aangenomen, dat het vuur verrassend wordt afgegeven en dus de tegenpartij het deboucheeren niet laat dekken door afdeelingen afgezeten cavalerie. In dat geval toch zouden de schutters te paard een te groote schijf aanbieden.

Wij zijn besliste tegenstanders van het te veelvuldig *afzitten* der cavalerie voor het gevecht te voet; zoekt zij toch daarin hare hoofdkracht en niet in haar paard, dan verliest zij de ware eigenschappen der ruitery.

Haar schier uitsluitend als infanterie te willen gebruiken is een fout, want evenmin als „bereden infanterie cavaleriedienst” kan verrichten, evenmin kan de cavalerie den dienst van infanterie doen.

Wij mogen niet vergeten, dat onze tegenstander ons bestrijden zal met eene cavalerie, die zich harer groote overmacht volkomen bewust is; met eene ruitery, die fier op hare traditiën, overal met de meeste energie zal aanpakken en den aanval doorvoeren.

Zij zal zich niet laten tegenhouden door — zooals de groote voorstanders van het gevecht te voet willen — kleine afdeelingen, die steeds zooveel mogelijk afzitten, daar zij zeer goed weet, dat achterwaarts geen troepen staan om die afgezeten ruiters op te nemen. Daarentegen zal aan onze zijde vermoedelijk niets bekend zijn omtrent de macht, die volgt achter hetgeen door ons gezien wordt, zoodat wij dus hoege-naamd geen zekerheid hebben niet zoowel door groote overmacht als door vuur van rijdende artillerie verpletterd te zullen worden.

De vijandelijke cavalerie zal, al is het voorloopig ook slechts met enkele ruiters, door het vuur onzer afgezeten ruiters heenjagen en dan zijn deze vrijwel verloren, want cavalerie, die voor het gevecht te voet niet afzit achter een *terreinhindernis*, zoodat zij ongestoord te paard kan komen, moet een sterke reserve te paard houden om dit

mogelijk te maken. Terreinhindernissen zijn echter niet overal te vinden en kleine afdeelingen kunnen geen reserve afzonderen.

Een paar ruiters, die tusschen de onbeschermdde handpaarden doorrennen, zijn dan voldoende om deze verspreid aan den horizon te doen verdwijnen; wat is dan het lot van de afgezeten ruiters?

Zal voorts de vijandelijke cavalerie haar tijd wel verspillen met een gevecht te voet te gaan voeren tegen afgezeten ruiters, achter een terreinhindernis opgesteld, terwijl deze te paard meestal veel vlugger en zonder verliezen omtrokken kunnen worden? Wanneer men toch een blik op de kaart werpt, valt al dadelijk in het oog, dat aan gene zijde van de groote terreinafscheidingen weinig hindernissen zijn te vinden, die zonder hulpmiddelen onoverkomelijk genoemd mogen worden, terwijl een groot aantal landwegen wordt aangetroffen, die bijna altijd voor cavalerie begaanbaar zullen zijn.

Al die wegen af te sluiten is onmogelijk.

Bovendien, wanneer ieder oogenblik vuurgevechten geleverd worden, verliest men veel meer ruiters dan paarden; in beweging zal het langzamerhand een wandelrijden met handpaarden gaan gelijken; weinig of geen ruiters zullen daardoor meer als cavalerist te gebruiken zijn.

Stellen wij ons daarentegen een verkennend peloton voor, dat door een vijandelijke colonne wordt teruggedreven en daarbij een defilé moet passeeren.

Het maakt, op de vlakte gekomen, vlug keert, plaatst zich op een gelid, eenigszins zijwaarts — om niet te spoedig de bedoeling te verraden — en op ± 4 à 500 M. afstand van het defilé. Op het oogenblik, dat een gesloten gedeelte der vijandelijke colonne wil deboucheeren, geeft het van de paarden af eenige salvo's op de voorste afdeelingen.

Onnoodig te zeggen, dat door de gevallen paarden het deboucheeren tijdelijk belet wordt. Immers de opening is verstopt, waardoor de colonne op de vlakte kan komen. Bovendien zullen de inslaande kogels eene groote verwarring veroorzaken.

Niemand zal betwisten, dat een peloton onder dergelijke omstandigheden tot het gevecht te voetwillende afzitten, onzinnig zoude handelen. Vóórdat er een schot gevallen ware, zouden de afgezeten ruiters reeds onder den voet gereden zijn, daargelaten nog, dat altijd rekening moet gehouden worden met enkele vijandelijke patrouilles, die reeds op de vlakte zijn gekomen en natuurlijk terstond de paarden uit elkaar zullen jagen.

Die patrouilles wachten zich echter wel in de nabijheid te komen van een gesloten peloton opgezeten ruiters.

Volgens onze bescheiden meening zoude deze vechtwijze in ons polderland zeer veel nut kunnen hebben.

Zal voorts hoog koren niet dikwijls een beletsel zijn voor het gevecht te voet, omdat de afgezeten ruiters daardoor niets zien? Opgezeten daarentegen zien de ruiters over het koren heen.

Wij gaan verder en stellen ons zelfs voor dat met succes door grootere afdeelingen, opgezeten, salvo's kunnen afgegeven worden op overmachtige cavalerie, die zich heeft laten verlokken ons aan te vallen over voor haar zeer ongunstig terrein, zoodat van het ontwikkelen van den renloop geen sprake kan zijn.

Onze cavalerie, op het gunstig terrein behoedzaam haar tegemoet gaande en den schijn aannemende alsof zij het gevecht aanvaardt, houdt, wanneer de tegenpartij op 4 à 500 M. afstand van haar gekomen is, halt, geeft een paar salvo's en zoekt daarna een goed heenkomen.

Let wel, alleen in dusdanig geval staan wij dit voor, daar het een reine onmogelijkheid is twee cavalerie-massa's, die met de grootste snelheid op elkaar instormen en bezield zijn met den vasten wil elkaar te lijf te gaan, eenige oogenblikken te doen halt houden, ten einde een paar salvo's af te geven.

Door de weinige kalmte zoude niet alleen zeer weinig uitwerking van de salvo's te verwachten zijn, doch zeker zoude een der beide partijen, die zulks waagde, onvoorwaardelijk door de tegenpartij, die den aanval doorzette, tegen den grond gereden worden, vóór zij één salvo had kunnen afgeven.

Trouwens wij gelooven niet, dat er een cavalerie-aanvoerder zoude te vinden zijn, die, eenmaal dien geweldigen stroom los gelaten hebbende, dezen weder tot staan zoude kunnen brengen.

Het zal hier wel geen nader betoog behoeven, dat ieder commandant, al is hij nog zoo jong, partij moet weten te trekken van het succes, dat hij met zijn afgegeven salvo's heeft verkregen.

Hij behoeft toch slechts de karabijn te laten afvallen en de sabel in de vuist te nemen om weder gereed te zijn de traditioneele rol der cavalerie te vervullen.

Duidelijk is het, dat de paarden aan eene dergelijke wijze van vuur afgeven behoorlijk gewend moeten worden. Wanneer den ruiters daarbij slechts ingeprent wordt bij de minste onrust den loop van de karabijn rechtstandig te houden, dan kunnen geen ongelukken voorkomen.

Op grond van onze vorenstaande beschouwingen veroordeelen wij dan ook geheel een verdeeld optreden der cavalerie, die te voet zou willen trachten spoorlijnen te dekken, vijandelijke verkenningen tegen te gaan en de vijandelijke cavalerie tegen te houden.

De dekking der spoorlijnen moet overgelaten worden aan *grensbewakings-detachementen*.

Deze kunnen met weinig kosten reeds in vreedstijd geplaatst worden,

Aannemende dat geen infanterie-officieren en infanterie-kader daarvoor beschikbaar zijn, dan worden brigades marechaussee gelegd op de noodig geoordeelde punten.

Zij, die te voet dienst doen, worden als kader gebruikt voor de miliciens, welke aldaar, en in de onmiddellijk nabijgelegen plaatsen, met groot verlof zijn.

Tegen vergoeding worden eenmaal per week die verlofgangers opgeroe-

pen ten einde een paar uur geoefend te worden, ook in het schijfschieten.

De bereden manschappen van dat wapen dienen voorloopig om den patrouilledienst waar te nemen totdat zij door cavalerie worden afgelost.

Op deze wijze handelende, kunnen een paar eskadrons bestemd worden voor een zelfstandig vooruitgeschoven optreden, terwijl het gros met de rijdende artillerie gezamenlijk kan werken, daarbij steunende op *opnemings-infanteriedetachementen*.

Deze behoeven daartoe niet aan de terreinafscheidingen opgesteld te zijn. Zij kunnen meer voorwaarts naar de grenzen verplaatst worden en behoeven eerst dan op die afscheidingen terug te gaan als de vijandelijke infanterie binnen één dagmarsch genaderd is.

Wij verstouten ons niet te verklaren, dat die gebruikswijze de juiste is, maar wel gelooven wij dat door haar betere resultaten zullen verkregen worden dan met een verdeeld optreden van afgezeten ruiters.

Het grootste gedeelte der cavalerie blijft toch beschikbaar om in de rol te ageeren, zooals die in de laatste eeuwen is vervuld geworden.

Te meer deelen wij deze meening omdat het terrein op vele punten een ontwikkeling van groote cavalerie-machten niet toelaat, hetgeen ons vergunt er uitsluitend tegen te waken, dat wij niet door het initiatief van den aanvaller gedwongen worden op de voor hem voordeelige terreinen een strijd aan te nemen.

Al kunnen wij misschien de vereeniging der regimenten cavalerie van den aanvaller niet beletten, deze zullen in allen gevalle niet klakkeloos durven doorrijden, zooals bij een verdeeld optreden zeker zal gebeuren; veeleer zullen zij trachten onze cavalerie het veld te doen ruimen, daar zij deze noch op haar flank noch in haren rug mag dulden.

Hiermede is tijd gemoeid. Dat tijdverlies, door den vijand geleden, is voor onze legermacht een kostbare winst.

Volgens de door ons aangegeven wijze ageerende, bestaat voorts de kans, dat er nog cavalerie zal overblijven om aan *deze zijde* van de bedoelde terreinafscheidingen haar grootsche taak te volvoeren, terwijl bij een verdeeld optreden te voet het tegenovergestelde nagenoeg zeker is.

Vragen wij ons nu af naar welke beginselen de ruitery gebruikt wordt bij haren strijd tegen de verschillende wapens, hetzij op zichzelf staande, hetzij gecombineerd op het slagveld.

De vooruitgeschoven cavalerie met rijdende artillerie heeft voor overmacht moeten wijken. Moet nu, nadat zij op den bedreigden vleugel is teruggetrokken, de rol der cavalerie als afgeloopen beschouwd worden?

De cavalerie-aanvoerder is met het strategisch plan bekend.

Aan hem nu om, op eigen initiatief, vooreerst patrouilles uit te zenden naar die ver verwijderde wegen, waarlangs omtrekkende bewegingen kunnen worden verwacht.

Aan hem om die wegen te verkennen, welke van eenige beteekenis voor den vijand kunnen zijn.

Aan hem, om overal, waar zulks mogelijk zal kunnen zijn, tusschen

de strijdende liniën patrouilles in te schuiven, ten einde den gang van het gevecht nauwkeurig gade te slaan.

Aan hem om patrouilles uit te zenden met de opdracht hoofdzakelijk na te gaan datgene, waar het zoozeer op aankomt, nl.: „wat achter de vijandelijke linie gebeurt.”

Moet de cavalerie, na deze maatregelen genomen te hebben, echter met het gros werkeloos blijven totdat de strijd beslist is en zij weder den ophelderingsdienst kan gaan verrichten of den terugtocht dekken?

Zeker een zeer gemakkelijke wijze om hare taak op te vatten; echter weinig eervol voor het ruiterswapen. In niets-doen den tijd door te brengen, terwijl de overige wapens voor het hoogste doel zich in een bloedig gevecht zonder schroom opofferen.

Nemen wij aan, dat onze cavalerie voor een overmachtige ruitery op den bedreigden vleugel is teruggegaan. Welke zal nu hare taak op het slagveld zijn?

Vooreerst 's vijands cavalerie verlokken tot een aanval in zoodanige richting, dat zij wordt blootgesteld aan het vuur van bedekt opgestelde infanterie, of haar troonen naar terreinen, waar zij van haar overmacht geen gebruik kan maken omdat zij deze niet kan ontwikkelen, waardoor in eerste linie dus ongeveer gelijke krachten tegenover elkaar komen. Met een zoo breed mogelijk front moet dan, zoo *gestoten* mogelijk, op haar ingereeden worden, terwijl de rijdende artillerie zal trachten, al is dit ook slechts met enkele stukken, van een zijwaarts gelegen punt de terreinstrook onder vuur te nemen, waarover de vijandelijke volg-eskadrons tot ondersteuning moeten oprukken.

Gaan wij voorts het verloop van den slag na met het oog op het object, dat de cavalerie kiezen moet.

Bij de voorbereiding door het artillerie-duel, is dit de artillerie; daarna bij het terrein winnen de infanterie en ten slotte zoowel de infanterie als de artillerie.

Steeds moet bij den aanval van cavalerie op een der beide wapens op den voorgrond staan: „verrassend optreden en de keuze van het juiste oogenblik daartoe.”

In de toekomst zullen de groote bebouwde slagvelden, minstens genomen, zeker op verschillende punten gezichtsdekking aanbieden voor afdeelingen cavalerie.

De cavalerie-commandant, al heeft hij op den bedreigden vleugel de overmachtige vijandelijke cavalerie tegenover zich, zal daarom niet altijd zijn ruitery in haar geheel bij elkaar houden. Hij zal afdeelingen moeten plaatsen achter die zoeven genoemde, dekking aanbiedende punten, daar zijne cavalerie, voor plotseling ingrijpen, anders te laat komt.

Voor al bij verdedigingsstellingen kan die opstelling vooraf nauwkeurig gekozen zijn. Ook op het slagveld moet de leus der cavalerie zijn: „Er zijn, zonder gezien te worden.”

Voor *grote* cavalerie-massa's zal gewoonlijk geen dekking te vinden zijn; zij moeten daartoe te veel achterwaarts geplaatst worden en dat beteekent: „te laat komen.”

Daarbij toont de krijgsgeschiedenis aan, dat het niet gemakkelijk is terreinen te vinden, waar met eenige regimenten naast elkaar kan gechoorgeerd worden; de bebouwing heeft dit natuurlijk nog moeilijker gemaakt.

Op het slagveld kan het dus gewettigd zijn de cavalerie te verdeelen, maar dan zoodanig, dat er steeds, op welke wijze ook, met de verschillende afdeelingen en met het gros, waarbij de rijdende artillerie en de commandant zijn, verband bestaat.

Deze laatste toch moet te allen tijde zijne cavalerie bij elkaar kunnen trekken om haar, naarmate der omstandigheden, te gebruiken.

Ieder commandant van zulk een afdeeling ruitery moet steeds weten waar de commandant der cavalerie is te vinden. Van alle handelingen, die een der eerstgenoemden op eigen initiatief verricht, — vraagt hij toch orders daartoe dan komt hij te laat —, wordt bericht gezonden zoowel aan den commandant der cavalerie als aan den opperbevelhebber, want ook de hoogste chef op het slagveld moet steeds weten, waar hij zijne cavalerie kan vinden.

Behalve de voornoemde dekkingen zullen stof, mistig of donker weder, hoog koren, plooiën in het terrein, een heuvelachtige bodem, enz., het verrassend optreden van de cavalerie zeer bevorderen.

Ook het tegenwoordig moorddadig infanterievuur zal daartoe medewerken, omdat de aandacht van den tirailleur hoofdzakelijk geboeid wordt door het hevige vuur, dat op hem wordt afgegeven.

Beschouwen wij in het kort eerst den aanval op *artillerie*.

Voorgescreven is, dat een gedeelte in verspreide orde zich op de stukken werpt, terwijl het andere gedeelte *gesloten* de bedekking aanvalt. Op dit laatste hopen wij later terug te komen.

Hoogst ervaren schrijvers geven echter aan, dat frontaal een aanval op artillerie onmogelijk is en dat een aanval op de flanken slechts zelden zal gelukken.

Zeer zeker zal zulks waar blijken, indien de artillerie de cavalerie op ± 2000 M. ziet aankomen en alsdan de strook terrein, waarover de ruitery moet naderen, onder vuur genomen kan worden.

Doch in de toekomst zal het gevecht zoo spoedig mogelijk en met alle beschikbare artillerie worden ingeleid.

Zal alsdan de bedekking altijd sterk genoeg zijn om nauwkeurig het misschien zeer bedekt terrein te verkennen? In de werkelijkheid zullen immers wel zeldzaam ideaaltoestanden voorkomen; de artillerie zal niet overal stellingen vinden, waarin zij een vrij schootsveld in alle richtingen heeft.

Wij kunnen ons voorstellen, dat reeds bij den aanvang van den strijd cavalerie gezichtsdekking heeft gevonden binnen 1000 M. en zeker

zal dit het geval zijn in het hoogst spannend stadium van den slag, wanneer de artillerie zooveel mogelijk naar voren moet komen.

In die periode gelooven wij, dat een verrassende aanval frontaal wel degelijk kans van slagen zal hebben mits de ruiters zich over een breed front verspreiden; de artillerie moet dan haar vuur verdeelen en dat kost tijd.

Staat de artillerie daarbij achter een hoogtekam, dan zal dit den aanval gemakkelijker maken, omdat de cavalerie in den dooden hoek geen verliezen lijdt. Goed begaanbaar terrein vóór de stelling zal tevens een bondgenoot van de ruiters zijn.

Duidelijk is het, dat een gelijktijdigen aanval op front en flank grooteren kans van slagen zal hebben; er komt verwarring te meer en naar de flanken kunnen de stukken niet snel genoeg verplaatst worden.

Ook in zeer schuine richting zal een aanval veel kans van slagen hebben, omdat daarheen door artillerie eveneens zeer moeilijk vuur is af te geven.

De aanval in den rug is echter niet aan te bevelen, omdat men daarbij dikwijls bij artillerie, die beschoten wordt, als kogelvanger dient. Bovendien kunnen de stukken zeer snel omgedraaid en door de bediening in de lijn der caissons gebracht worden. Vrij spoedig kan dus achterwaarts vuur gegeven worden.

Het doel bereikt hebbende, moeten de verspreide ruiters zich tusschen de voertuigen en stukken werpen, daarbij zoo min mogelijk de bespanningen treffen, zoo er kans bestaat, dat de vuurmonden weggevoerd kunnen worden.

Het wegvoeren is echter steeds te ontraden, wanneer geen andere troepen in de nabijheid zijn aan wie de veroverde vuurmonden overgegeven kunnen worden; in dat geval moet getracht worden de sluitstukken mede te nemen, die daarna in een sloot of tusschen hoog koren worden weggeworpen.

Vrij algemeen is in den laatsten tijd echter het oordeel, dat al worden veldbatterijen door een cavalerie-aanval niet genomen, de stoornis door den gelukten aanval veroorzaakt toch zoo groot is, dat zij dien dag niet meer zullen te gebruiken zijn, indien ten minste de ruiters tusschen de stukken doorgedrongen de bedieningsmanschappen aan het lijf hebben kunnen komen. Het spreekt vanzelf, dat de ruiters met een' *lans* bewapend zeer in het voordeel zullen zijn in vergelijking met de sabelruiters, omdat eerstgenoemden met het verreikend wapen veel gemakkelijker de artilleristen kunnen treffen, die onder de voertuigen zijn gekropen.

Overbodig is het zeker te zeggen, dat hoe intelligenter een cavalerie-commandant is, hoe meer hij doordrongen is van het devies „het geluk is met den stoutmoedige”, des te eerder hij in persoon, of door zijn gedirigeerde patrouilles zal ontdekken zoogenaamde stomme batterijen, nl. die gebrek aan munitie hebben, of wel batterijen, die in opmarsch zijn, of die oprijden, of waarbij eene paniek is veroorzaakt door voorwagens, welke gesprongen zijn. Dat zijn de juiste oogenblikken voor een succesvol optreden.

Een aanval op batterijen in moeitevolle omstandigheden zal alleen mogen geschieden om lucht te geven aan de eigen geteisterde troepen; alle andere overwegingen blijven dan buiten beschouwing. Een bedreiging met een aanval kan dan dikwijls zelfs voldoende afleiding geven, mits bij de tegenpartij het bewustzijn bestaat, dat die cavalerie hare bedreiging zoo noodig uitvoert.

Er bestaat verschil van zienswijze omtrent de quaestie of de cavalerie, die artillerie dekt, al dan niet te paard of afgezeten haar taak moet vervullen.

Voorstanders van het afzitten beweren dat, wanneer overmachtige cavalerie de opgezeten bedekking aanvalt, deze verloren is, terwijl zij met karabijnvuur die overmacht zou hebben kunnen afwijzen.

Zij, die zoo spreken, schijnen hoegenaamd geen rekening te houden met de uitwerking van het artillerievuur.

Doch, en wij bespreken dit later bij den aanval op infanterie, naar onze bescheiden meening mag cavalerie alleen dan deze taak afgezeten vervullen, wanneer het terrein rondom de stelling van dien aard is, dat zij niet door cavalerie kan aangevallen worden. Is dit wel het geval, dan moet zij, te paard blijvende, hoofdzakelijk haar taak (bedekking van de artillerie) vervullen, door het op verren afstand uitzenden van staande en mobiele patrouilles, welke op moeilijke punten door officieren worden aangevoerd.

Door teekens als anderszins moeten die patrouilles zoo tijdig het dreigend gevaar aangeven, dat de artillerie naar die zijde front kan maken.

Wordt de aanval onder deze omstandigheden toch doorgezet, dan brengt het vuur wijziging in den toestand. Hoe grooter de uitwerking daarvan is geweest, des te gemakkelijker zal het der bedekking vallen met succes de overmacht aan te vallen.

Blijft ons nu nog te bespreken den aanval op *infanterie*.

De cavalerie heeft zich in de laatste oorlogen, wanneer zij een aanval op dat wapen waagde, vast gehouden aan de oude linietactiek, d.w.z. dien in *gesloten* formatie verricht. Evenzeer als echter de moderne vuurwapenen de infanterie gedwongen hebben om bij het voorwaarts gaan zich te *verspreiden*, evenzoo moet de cavalerie dit doen; vooral het minmaal-kaliber geweer dwingt daartoe; een kogel toch treft beide gelederen.

Aanvallen op twee of drie liniën moeten daarom dan ook tot het verledene behooren, tenzij deze opvolgend uit verschillende richtingen kunnen worden gedaan.

Geeft trouwens de vechtwijze der infanterie zelf niet den aanval in verspreide orde als de beste aan?

De gesloten formatie der cavalerie bij den aanval dient om alles wat zij op haren weg ontmoet tegen den grond te werpen.

Er valt echter niets meer omver te rijden, daar de infanterie-tirailleurlinie doorgaans op den grond ligt, en bovendien tegen alleenstaande lieden geene aaneengesloten massa noodig is.

In de werkelijkheid zal de tirailleurlinie zich voor ons nimmer als een rechte lijn vertoonen; zoowel het terrein als het vijandelijk lood zullen aan die lijn de meest grillige vormen geven.

Openingen zullen er dus zijn en nog meer, wanneer de infanterie in groepen samenloopt; dan krijgt men dezelfde intervallen als bij de artillerie.

Evenmin als bij den aanval in verspreide orde op artillerie de paarden keerden, evenmin mag verwacht worden, dat zulks zal gebeuren bij een aanval *in die formatie op infanterie*, vooral niet, indien de officieren vlot voorgaan en het kader op de officieren let; de overige ruiters zullen dan als een wervelwind volgen.

Ook de paarden hebben zenuwen; te midden van het rumoer zullen zij uit instinct hun lotgenooten volgen; de wil van den ruiter zal hen daartoe anders wel dwingen, doch in geen deele de gesloten formatie.

De verspreide aanval dient om in den aanloop weinig trefkans aan te bieden. Op grond alleen daarvan is ieder cavalerist verplicht dien vorm over te nemen, te meer omdat de geschiedenis aantoonde, dat een cavalerietroep, tengevolge van het vuur waaraan zij blootstond, nimmer gesloten de infanterie heeft kunnen bereiken. Ja, door den schok zal men een colonne infanterie, op marsch verrassend aangevallen, tegen den grond kunnen rijden, maar dan nog moet die colonne geen gelegenheid hebben zich uit te breiden, noch zich ter zijde van den weg kunnen werpen. Misschien zal men ook nog kunnen tegenwerpen, dat die colonne dan zonder veiligheidsmaatregelen zoude moeten marcheren. Wij kunnen ons echter voorstellen, dat als eenmaal de voorhoede in actie is, de colonnes, die naar het gevechtveld in opmarsch zijn, aan een verrassenden aanval van een ondernemenden cavalerist blootstaan, indien het terrein slechts met hem is.

De verspreide aanval der cavalerie beteekent o. i. echter niet, dat de ruiters geïsoleerd moeten werken. Zoodra het doel bereikt is — en dat moet bij allen vaststaan — treden zij weder in onderling verband op.

De ruiters der afdeelingen van vieren moeten elkaar direct opzoeken en gezamenlijk strijden. Voor ieder officier wordt een afdeeling van vieren aangewezen om hem te beschermen, terwijl omgekeerd dergelijke afdeelingen worden aangewezen om de vijandelijke officieren te bestoken.

Een aanstormende gesloten cavalerie-massa biedt een groote schijf aan.

De infanterie behoeft slechts haar geweer bij het aftrekken vlak te houden, om, al is haar macht nog zoo klein, de aanstormende ruiters niet door een kogelregen, maar door een wal van lood te doen schrijden.

Algeheele vernietiging is daarvan het gevolg.

Daarvoor is het wapen echter te kostbaar en te moeilijk te vormen.

De cavalerie moet in de gelegenheid gesteld worden, werkzaam op te treden, maar voor vernietiging moet zij gevrijwaard worden.

Bij den verspreiden aanval zal er van een kogelregen vermoedelijk zelfs geen sprake zijn; ieder infanterist zal een doel moeten kiezen, daarop moeten richten, wil hij raken; er wordt dus betrekkelijk langzaam vuur afgegeven. En zal dit vuur nog vele verliezen veroorzaken?

Bij den, van alle kanten, bedreigden infanterist zullen de zenuwen werken; het juist schieten zal veel te wenschen overlaten.

Hoe breeder front daarbij wordt aangeboden, — d. w. z. de reglementaire tusschenruimte der ruiters dus bijv. verdubbeld wordt — des te beter, daar alsdan het infanterievuur zeer verdeeld is.

Nu staat het vast, dat een infanterie-aanval slechts doorgevoerd kan worden, wanneer overwicht van vuur verkregen is geworden.

M. a. w. dus: „de verspreide aanval biedt ook geen kansen van slagen aan.”

De krijgsgeschiedenis wijst echter op voorbeelden, dat infanterie onder moeilijke omstandigheden de leer der ballistiek heeft gelogenstraft.

Voorzeker zal dit de cavalerie in de toekomst ook doen.

De moreele indruk, teweeggebracht door de aanrennende ruiters, evenals de snelheid en de verrassing werken als hoofdfactoren daartoe mede; trots de beste vuurwapens zal zulks waarheid blijven.

Zeker zijn de geschiktste oogenblikken voor cavalerie om in te grijpen: wanneer de eigen infanterie-aanval gelukt is, die van den vijand is afgeslagen, of wel wanneer de vijandelijke infanterie den stormloop onderneemt.

Doch doordat het vuurwapen der infanterie zoo overwegend is, waardoor al de aandacht op het tegen haar afgegeven vuur gericht is, en door het groot vertrouwen op haar wapen, waardoor de infanterie minder omzichtig tegenover cavalerie zal worden, zullen — al is het niet onder de zooveen genoemde omstandigheden — kleine afdeelingen ruitery gelegenheid vinden verrassend en met succes ongeschokte infanterie op het lijf te vallen.

De cavalerie zal daartoe gebruikt moeten worden, *werkelijk dus om aan te vallen*, en niet, zooals steeds in de laatste oorlogen is voorgekomen, om den vijand tot staan te brengen.

Er wordt steeds gedacht aan het dekken der flanken.

Daarom moet de cavalerie een dergelijke poging uit punten, in het midden der slaglinie, wagen.

Een eskadron, plotseling te voorschijn komend en zich verspreidend in schuinsrechtsche richting, gelijktijdig met een eskadron evenzoo handelend in een schuinslinksche richting, zal vrij zeker bij infanterie, die in actie is, eene hevige ontsteltenis teweegbrengen.

Ook wat betreft den aanval op infanterie zijn wij geen voorstanders van een optreden in den rug. Wordt toch de aanval door de eigen partij niet tijdig bespeurd, dan zal de cavalerie dikwijls kogelvanger zijn; voorts drijft men de vijandelijke infanterie op de onze terug, terwijl het gevaar niet mag weggecijferd worden, dat deze laatste loopt van gechargeerd te worden door de eigen ruitery, bijaldien de beide tirailleurliniën elkaar reeds vrij dicht genaderd zijn.

Bij den aanval in schuinsche richting moet een gedeelte der vijandelijke infanterie zeker in schuine richting vuren, hetgeen vooral naar de rechterzijde niet gemakkelijk is; ook werpt men de troepen op hare soutiens terug, die dus met vuur niet kunnen steunen, terwijl de kans bestaat, dat onze infanterie, al is het ook slechts met enkele goede

schutters, tot het laatste oogenblik, dat het doel bereikt is, de charge kan steunen. Immers onze in stelling liggende infanterie kan, zoolang zij geen ruiter tusschen haar en de tegenpartij ziet, blijven doorvuren.

Bij een flankaanval biedt men gewoonlijk zijn eigen flank den troepen aan, die tot dekking der flanken zijn opgesteld; of aan de 2^e linie.

Voordat de cavalerist de eskadrons echter loslaat moet hij de tirailleurlinie goed verkend hebben om zuiver de richting van den aanval te kunnen aangeven. Zijn oogenblik kiezende, moet hij zich alsdan bewust zijn, dat het doel de offers waard is; daarbij elken angst voor verantwoordelijkheid ter zijde schuivende. Die nachtmerrie moet hem onbekend zijn.

Plotselinge stilte wijst op gebrek aan munitie, of wel op moedeloosheid der infanterie. Caissons, welke springen, vele granaten, die op een punt inslaan, veroorzaken een paniek; door het rookzwak buskruit is de taak van den cavalerist gemakkelijker geworden om dit te overzien.

Van dat alles moet hij gebruik maken; maar ook, wanneer de eigen infanterie lucht gegeven moet worden of wel deze zich tot een retour-offensief gereed maakt, moet hij met de meeste energie zijne eskadrons verspreid op de vijandelijke infanterie injagen.

Daarbij moet de cavalerist als hoofdzaak nimmer een groote uitwerking van het blanke wapen beoogen. Immers de krijgsgeschiedenis leert, dat deze op het slagveld tegen infanterie steeds zeer gering is geweest. Maar wel moet hij aan de eigen infanterie zooveel mogelijk afleiding bezorgen.

Daartoe werkt het minimaal-kaliber geweer mede. De kogels verwonden, doch stellen dikwijls niet buiten gevecht. De gewonde paarden, die hun ruiters hebben verloren, zullen ronddolen, daardoor de verwarring vermeerderen en dat beteekent afleiding van het oorspronkelijk doel.

Ook onder deze omstandigheden, zal de *lansruiter* zijn overwicht toonen op den sabelruiter. Niet alleen zullen de lansruiters een grooteren moreelen indruk op de infanterie maken, doch zij kunnen met het verrekend wapen veel gemakkelijker dan de sabelruiters, den vijand trefen, en dezen dus grootere verliezen berokkenen.

Dient ook het geluk den cavalerist en stuit hij op een afdeeling infanterie, die hare officieren verloren heeft, zonder twijfel zal deze op dusdanige wijze uit elkaar worden geslagen, dat van verzamelen dien dag geen sprake meer zal zijn.

Heeft de vijandelijke infanterie tot haar schade op bovenstaande wijze met onze cavalerie kennis gemaakt, dan zullen zeer dikwijls bedreigingen met een aanval, zelfs het nabij zijn onzer ruiters, haar dwingen tot andere formatiën of tot omzichtigheid, waardoor alweder het object afleiding krijgt.

Duidelijk is het, dat onze infanterie van onzen cavalerie-aanval moet gebruik maken, om snel terrein te winnen, of wel terug te trekken, munitie in de vuurlinie te brengen, versterkingen te doen oprukken, enz.

In verband met het vorenstaande, terugkomende op den aanval van

artillerie-bedeckingten, zouden wij dus de gesloten formatie daarvoor niet onvoorwaardelijk voorgeschreven willen zien.

Nog zij vermeld, dat nimmer kan betoogd worden, dat de gesloten aanval op de cavalerie dan ook moet vervallen, om der wille van de verliezen, die door het vuur der rijdende artillerie zouden *kunnen* veroorzaakt worden.

De verliezen, die het infanterie-vuur *veroorzaakt*, zijn naar verhouding veel grooter.

Wel stippen wij aan, dat het verkieslijker zou kunnen zijn in sommige gevallen aanvallen op 2 of 3 liniën debordeerend te doen plaats hebben, omdat zoowel de toestand van het terrein als het vijandelijk artillerievuur paarden zal doen storten, die het gesloten blijven van eene volgende linie kunnen belemmeren.

Aan het einde onzer beschouwingen gekomen, hopen wij dat voldoende gebleken is, hoe naar onze zienswijze van cavalerie in het algemeen en van de Nederlandsche cavalerie in het bijzonder een practisch gebruik zou kunnen worden gemaakt. Wij wenschen ten slotte nog slechts in het midden te brengen, dat het hoegenaamd niet in onze bedoeling ligt de cavalerie nimmer te voet te laten optreden.

Wij zouden zulks alleen willen zien geschieden in die gevallen, welke door de cavaleristen van naam zijn aangegeven geworden; n.l. bij het verdedigen van het kantonement, waarin zij, dank zij de uitmuntende repeteerkarabijn, geheel onafhankelijk van de infanterie is geworden, en wanneer zij tijdelijk een punt moet vasthouden, totdat infanterie haar heeft kunnen aflossen.

Een dergelijke rol kunnen wij ons op het slagveld ook voorstellen.

Er moet bijv. tijdelijk een gat gestopt worden of enkele krachten ontbreken nog op een punt om den aanval door te zetten. Infanterie kan niet tijdig ter plaatse zijn, mitsdien wordt de cavalerie daartoe gebruikt.

Al wordt het beginsel gehuldigd, dat eene zoo sterk mogelijke artillerie het gevecht moet inzetten, toch zal ook nu blijken, dat de rijdende artillerie onder bevel van den cavalerie-commandant behoort te blijven, zoo dit ten minste niet reeds genoegzaam mocht gebleken zijn uit de zelfstandige handelingen, die wij van hem voorstaan.

In de zooeven genoemde gevallen zal de steun der rijdende artillerie het mogelijk maken, dat de cavalerie haar taak naar wensch volvoert.

Het kan dus voorkomen, dat de cavalerie te voet *offensief* moet optreden.

Met een *lans* bewapend heeft de cavalerist bij den stormloop een overwegend wapen op de bajonet; gedurende het gevecht te voet ligt de lans naast hem op den grond.

Onze cavalerie mist echter een blank wapen te voet.

Er wordt gezegd, dat de steeksabel zal vervangen worden door een, die tot houwen is ingericht, omdat de landaard zulks medebrengt.

Zijn onze infanteristen dan andere menschen dan onze cavaleristen?

Heeft ooit iemand gezien, dat zoodra de bajonet was opgeplant, de infanterist met zijn geweer sloeg?

Laten wij den wensch uitdrukken, dat zoo een houwsabel mocht ingevoerd worden, men ons ten minste de breede, rechte kling van den Duitscher geve; desverkiezend kan dan gestoken of gehouwen worden.

Onze meening zal het steeds blijven, dat een steek buiten gevecht stelt, terwijl een houw, op den, van alle kanten met leerwerk behangen, infanterist hoegenaamd geen uitwerking heeft.

Daarbij zou dan die rechte sabel o. i. zoodanig ingericht moeten worden, dat zij als stootwapen op de karabijn kan gezet worden. Acht men dit niet gewenscht, men geve der cavalerie dan een kleine bajonet.

De nieuw ingevoerde vuurwapenen hebben de cavalerie hoegenaamd niet achteruit doen gaan bij de andere wapens; de ruitery behoeft dus ook niet voortdurend af te zitten tot het gevecht te voet om dit verloren evenwicht te herstellen.

Zoolang in ieder mensch een hart klopt; zoolang onze tegenstanders menschen blijven met zenuwen, die in de aanrennende ruiters iets anders zien dan een doode schijf; zoolang zal de cavalerie den roem kunnen behalen, welke uit het tijdperk van Seijdlitz en Ziethen spreekwoordelijk is geworden. ¹⁾

April, 1898.

G. RÖMER,

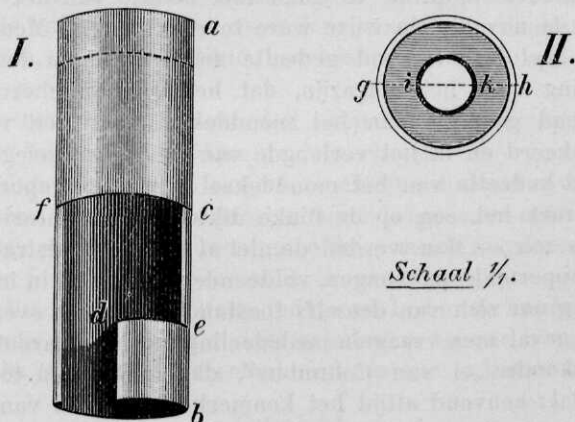
Ritm. Comm't. 1^e Esk. 3^e Regt. Huzaren.

¹⁾ *Noot der redactie.* Dit artikel, dat reeds eenige maanden geleden ter plaatsing was ontvangen, moest tot ons leedwezen wegens plaatsgebrek tot dit nummer blijven liggen.

Eene mededeeling en eene vraag naar aanleiding van de zorg voor het geweer M. 95.

Onder de overwegingen, waarmede de Officiëren in den troep zich bezighouden omtrent het tegengaan van beschadiging van het geweer M. 95, schijnt zich vooral deze op den voorgrond te dringen: hoe, in verband met het veelvuldige uitpompen van den loop — die hieraan nog al behoefte schijnt te hebben —, het glad poetsen (bl. 28. Voorschr. Wap. en Schietoef.) en eventueel uitslijten van de monding, tengevolge van de wrijving met het pompkoord, zou kunnen worden voorkomen, opdat de waarde van het geweer als juistheidswapen in de toekomst niet verminderd worde.

Nu heeft de Mr. Geweermaker BOEDIJN van het 7de Regiment Infanterie te Amsterdam een eenvoudig instrumentje gemaakt, in navolging van den stalen „Geleider tot pompstokken”, bij de geweermakers officieel (2 per bataljon) in gebruik. Het door hem vervaardigde, dat wij gemakshalve „Geleider tot pompkoord” zouden willen noemen, is een van boven afgesloten messingcylinder en, zooals onderstaande schetsteekening aanduidt, bestemd om op den bovenkant van den loop geschoven en daarna zóóveel van rechts naar links om zijne lengte-as gedraaid te worden, dat de insnijding *d e* tegen den achterkant van het voetstuk van de korrel sluit; de insnijding in den geleider bij *d* dient natuurlijk om

Schaal 1/1.

$a b = 5$ cM.
 $a c = 2.5$ „
 $d e = 1$ „ (breedte voetstuk korrel.)
 $c e = 17$ mM. (lengte id.)

$f c = 2$ maal de breedte voetstuk korrel.
 $g h = 17$ mM., waarin $i k$ het kaliber.
 I = Geleider met uitsnijding naar voren.
 II = Idem van boven gezien.

bij het benedenwaarts schuiven het korrelvoetstuk te kunnen passeeren. In den bovenkant van den geleider is een stalen plaatje gesoldeerd (zie II van de schets!), in welks midden zich eene ronde opening bevindt, waarvan de middellijn gelijk is aan het kaliber van den loop, terwijl het plaatje eene zoodanige dikte heeft, dat de voorkant dier opening bij opgezetten geleider nog 6 mM. van de tromp verwijderd is.

Men bemerkt reeds, dat in deze laatste omstandigheid het voordeel ligt van den geleider, die dus de schadelijke wrijving van het pompkoord met de monding eenvoudig overneemt. Bij den op blz. 21 van het betreffelijke Voorschrift gegeven wenk, dat de man, die het geweer bij de monding met de linkerhand vasthoudt, zooveel mogelijk zorgt, dat het koord *midden* door den loop ga, wordt men onwillekeurig aan het „*grau ist alle Theorie*” herinnerd, al is de bedoeling ook nóg zoo goed. Wordt zoo'n geleider bij kleine hoeveelheden aangemaakt, dan is de prijs er van *f* 0.50, die echter eene zeer groote reductie zoude ondergaan, wanneer het instrumentje aan de eene of andere inrichting op groote schaal zou worden aangemaakt.

Wij hebben bij de aankondiging er van alleen de bedoeling het in ruimer kring bekend te maken en onze voldoening er over uit te spreken, zonder meer. Mocht men er onverhoopt een „technisch bezwaar” in zien, zoo'n geleider op den voorkant van den loop te schuiven, iedere keer dat het geweer moet worden uitgepompt, dan kunnen wij dit „*a priori*” reeds niet deelen, te meer, wijl de loop ten opzichte van het messinging monddeksel reeds eenzelfde manipulatie ondergaat. Hiermede komen wij vanzelf van deze mededeeling tot de hierboven in uitzicht gestelde vraag; want wij hebben ons voorgenomen te vragen, of het niet wenschelijk wezen zou den man, die doorgaans geen visiteerspiegel bij de hand heeft, voor te schrijven den toestand van het inwendige van den loop na te gaan met behulp van het monddeksel, hetgeen op de navolgende wijze ware te effectueeren. Men plaatse het monddeksel met het veerend gedeelte zoodanig tegen den achterkant der doorlating voor het magazijn, dat het korrelbeschermend en een weinig hellend gedeelte van het monddeksel naar den voorkant van den loop gekeerd en in het verlengde van de kamer gelegen is. Wanneer bedoeld gedeelte van het monddeksel glimmend gepoetst wordt — waartegen, met het oog op de flinke dikte van het messinging wel geen bezwaar zijn zou —, dan worden de niet al te felle lichtstralen, door het messinging oppervlak opgevangen, voldoende weerkaatst in het inwendige van den loop om zich van deszelfs toestand te kunnen overtuigen.

Voor het geval men vraag en mededeeling mocht geparenteerd achten aan het bekende „ei van Columbus”, dan moge men tevens daarbij bedenken, dat: eenvoud altijd het kenmerk geweest is van het ware!

H. NUSINK, *Kapitein.*

AMSTERDAM, April 1898.

Tactische Instructiën voor de aanstaande Legermanoeuvres in Frankrijk.

Op gevaar af, dat deze of gene in de pers als zijne meening zal doen kennen, dat de Generaal DE NÉGRIER wel een verdienstelijk opperofficier is, maar dat de door hem vooropgestelde tactische beginselen niet als onomstootelijke waarheden moeten worden aangemerkt, meenen wij dat de inhoud van de instructiën, welke door voornoemden Generaal, als Leider van de aanstaande groote manoeuvres, aan het 8ste en 13de Fransche legerkorps zijn uitgereikt, van genoegzaam belang mag worden geacht, om deze hieronder in originali te doen afdrukken.

Principes généraux.

1. Il n'y a pas de positions. On ne s'assujettit jamais au terrain. En offensive comme en défensive on manoeuvre.
2. Dans l'offensive du corps d'armée, les divisions sont placées l'une derrière l'autre. Il faut éviter l'acculement des unités, qui amène l'éparpillement des forces sur le front et empêche toute manoeuvre par suite de l'engagement prématuré des réserves.
3. Il n'y a ni 1re ligne, ni 2de, ni 3me. Les différents secteurs du front de combat doivent avoir leur réserve particulière.
4. En outre, il est constitué une réserve générale qui comporte de l'artillerie.
5. Chaque réserve de secteur doit avoir un ou deux escadrons, prêts à intervenir sur l'initiative de leur chef.
6. Dès qu'un engagement commence chaque division envoie un officier au général de corps d'armée; chaque brigade, un officier au général de division; chaque régiment, un officier monté au général de brigade.
7. Chaque jour de manoeuvre, à la première pause, les capitaines feront lire une courte note, indiquant le but de l'opération du jour et le rôle que le commandant attribue à chaque troupe. Il importe que, dès le début, tous soient orientés sur le but de la manoeuvre.

Combat.

1. *Infanterie.* — L'infanterie combat en essaim de tirailleurs dont la force est d'une section.

Les essais sont espacés ou jointifs, selon les circonstances.

Le mot essaim est employé pour indiquer qu'il ne doit plus être question d'alignement ni de formations rigides. Le but du mouvement est indiqué, et la plus grande initiative est laissée aux hommes dans l'utilisation du terrain.

Les essais sont soutenus à distance de 50 mètres par des sections groupées par le flanc sur deux rangs, qui ne se forment en essaim que lorsqu'elles sont jetées sur la ligne de feu. ¹⁾

Les essais sont appuyés à 300—500 mètres par de petites colonnes formées d'une ou plusieurs colonnes de compagnies par le flanc des sections, ces compagnies placées les unes derrière les autres.

Les compagnies peuvent être aussi disposées en colonnes doubles ouvertes, toujours par le flanc des sections.

Eclaireurs. — L'emploi des avant-lignes est interdit. Trois éclaireurs sur le front d'une compagnie sont suffisants. Mais deux éclaireurs sur chaque flanc, même pour la compagnie encadrée, sont indispensables en terrain couvert ou coupé. Pour une mission déterminée, il faut mieux faire marcher toute une compagnie sans sacs que de réunir les éclaireurs de plusieurs compagnies.

Attaques. — 1°. Dans les attaques qui ne peuvent débiter que par un effet de surprise, lignes claires; deux sections par compagnie ayant des hommes largement espacés, les deux autres sections suivant à 50 pas par le flanc sur deux rangs.

2°. Dans les attaques débutant par une surprise, lignes très denses, trois sections par compagnie ou toute la compagnie. La section ou la compagnie de soutien suit à 50 pas les essais, par le flanc sur deux rangs.

3°. Au moment où la charge sonne les compagnies qui marchent par le flanc des sections rapprochent leurs sections à 6 pas vers la section dirigée par le capitaine.

Si deux compagnies sont voisines, elles s'accolent.

4°. En terrain découvert, les lignes de feu s'arrêtent à 300 mètres de l'ennemi, et ne se portent en avant que lorsqu'elles sont talonnées par les réserves.

Les soutiens qui sont portés sur la chaîne se mêlent à la chaîne.

Pour l'assaut, les sections forment des essais qui suivent leurs officiers.

5°. Lorsque les réserves talonnent la chaîne, celle-ci se porte en avant rapidement. Mais l'assaut n'est donné qu'à 50 pas de l'ennemi.

Réserves. — Les réserves prennent des formations en colonne à fronts étroits, qui leur permettent de se faufiler dans les plis du terrain, et de se déplacer très rapidement pour se soustraire à un tir réglé d'artillerie.

Arrêts. — Toute troupe arrêtée se couche rapidement.

Dans les sections par le flanc, les hommes font demi-à-droite et se couchent sur le côté gauche.

¹⁾ Zou men hieruit mogen besluiten, dat de soutiens in Frankrijk weer in ere zullen worden hersteld?

On doit faire comprendre aux hommes que leurs pertes sont d'autant plus faibles qu'ils occupent sur le sol une place moins large.

F e u x.

Infanterie. — L'emploi des salves est interdit.

Dans l'offensive. — Le feu ne doit pas être ouvert avant 600 mètres.

Marcher rapidement, sans arrêt, jusqu' à 600 mètres au moins; n'ouvrir le feu qu'arrivé à la première ligne de terrain permettant un feu efficace, dans la position couchée. On n'a plus à s'occuper de la hausse, puisqu'on prend de suite celle de 400 mètres.

La section est l'unité de feu.

Le feu est conduit par „rafales” courtes et violentes.

Dès que l'ennemi cesse d'être vu distinctement, on se couche. Le feu cesse. Il est entretenu seulement par les trois ou quatre meilleurs tireurs de la section désignée.

Dès que l'ennemi se lève ou se découvre, tous les fusils sont mis en action. Chaque fois que l'ennemi se découvre, une „rafale” de balles doit s'abattre sur lui.

Artillerie. — En principe il est interdit d'ouvrir le feu plus loin que 2400 mètres.

Il n'est fait usage du tir indirect que dans de très rares exceptions. Il faut que le pointeur voit le but. Il sera souvent justifié de mettre les pièces en avant de la crête.

Les grandes attaques d'infanterie devront être encadrées par des batteries, qui les suivent dans leurs mouvements.

Formations de rassemblement.

Marche d'approche dans cet ordre. — Les grosses unités de combat (avant-gardes, divisions, brigades, détachements combinés) ne doivent être rassemblées que si le combat est probable.

Les formations de rassemblement doivent permettre de passer aussitôt à la marche d'approche, sans modifier en quoi que ce soit leur formation.

Les dispositions suivantes sont données à titre d'exemple pour une division:

Cavalerie. — Un peloton à 1500 M. en avant sur la route.

En avant de chaque flanc un peloton.

4e peloton avec le général de division.

Génie. — Sur la route.

Artillerie. — Sur la route, sur deux files, si c'est possible.

Train de combat des corps. — Sur la route, derrière l'artillerie.

Infanterie. — Une brigade de chaque côté de la route.

Dans chaque brigade, les régiments l'un derrière l'autre.

Dans chaque régiment, les quatre bataillons forment deux lignes, chaque bataillon en colonne double; les compagnies par le flanc des sections, les sections sur deux rangs.

Les sapeurs sont en tête des régiments.

Si la formation est prise en dehors de toute route, l'artillerie se place entre les brigades d'infanterie.

Dans chaque groupe, les trois batteries sont accolées. Chaque batterie est en colonne par pièce. Les groupes l'un derrière l'autre ou accolés, suivant le terrain.

**Een Marine-Specialiteit, door A. J. VAN STOCKUM,
Luitenant ter zee der 1ste klasse. 's Gravenhage,
1898, W. P. VAN STOCKUM & ZOON.**

De aankondiging van deze brochure, voorkomende in de vijfde aflevering van ons Tijdschrift heeft den Heer VAN STOCKUM aanleiding gegeven aan de Redactie te doen toekomen „Een Protest”, waarin Z.W.E.G. opkwam tegen den inhoud van die aankondiging. Wij antwoordden daarop, dat aangezien het protest de zaak, welke 't gold — namelijk de reconstructie der zeemacht —, in geen enkel opzicht een stap nader tot hare oplossing bracht, de Redactie geen vrijheid kon gevoelen om af te wijken van den door haar aangenomen regel om geen re- en duplieken, die de zaak zelve uit het oog verliezen, in haar Tijdschrift op te nemen.

Korten tijd na deze weigering ontvingen wij van de Luitenants ter zee der 1ste klasse F. BAUDUIN en J. F. HOSANG een schrijven, waarin deze Heeren, ons goed recht in deze erkennende, op verzoek van den Heer VAN STOCKUM in zooverre op de zaak terugkwamen, dat zij als onpartijdigen beleefd verzochten, ter voorkoming van elk misverstand, eene opheldering te mogen ontvangen betreffende de volgende, in de bovenbedoelde boekaankondiging voorkomende zinsnede: „Allereerst schijnt de Heer v. S(TOCKUM), die zoo hoog opgeeft van de onbekwaamheid des Heeren E(NGELBERTS) op velerlei gebied, zelf op een zeer gespannen voet te leven met de artillerie-wetenschap.”

Alhoewel daartoe door niemand en door niets te verplichten — omdat de Redactie natuurlijk geheel vrij is den indruk, welken de inhoud van de haar ongevraagd ter recensie gezonden vlugschriften op haar maakt, te algemeener kennis te brengen en niemand, wanneer daarmede geen algemeen belang gediend is, verlangen kan of mag, dat zij dien indruk in den breede zal toelichten —, heeft de Redactie gemeend uit beleefdheid tegenover de voornoemde Heeren bij uitzondering aan vorenstaand verzoek wel te kunnen voldoen.

De zinsneden uit de meer genoemde brochure, die op de Redactie den indruk maakten, waaromtrent die nadere opheldering werd gevraagd, zijn de volgende. Korthedshalve worden zij onder opgaaf van bladzijde en alinea vermeld in de volgorde, waarin zij in de bedoelde brochure voorkomen, en daaraan de door de Redactie gemaakte kantteekeningen vastgeknoopt.

Blz. 10; 3de alinea.

Het heeft den schijn, alsof niet begrepen wordt wat een *eenheids*-vuurmond is, zooals blijkt uit de toelichting: „dat hiermede klaarblijkelijk bedoeld wordt een vuurmond, waaruit zoowel kleine als groote (sic!) granaten ad libitum geschoten zouden kunnen worden.”

Het begrip *eenheids*vuurmond is in de artillerie-wetenschap *een zuiver omljnd begrip*.

Blz. 14; voorlaatste alinea.

Het heeft den schijn alsof niet begrepen wordt, dat de opstelling van het geschut aan boord der schepen invloed kan hebben op de uitwerking. Wanneer toch twee vuurmonden niet in evenwijdige richting kunnen vuren, ligt het voor de hand, dat, indien een van beiden een doel onder gunstigen horizontalen trefhoek kan beschieten, het mogelijk is dat de andere dit doel niet onder dezelfde gunstige omstandigheden kan bevuren en dus of werkeloos moet blijven of een ander doel onder vuur zal moeten nemen, dat zeer goed tegenover dezen vuurmond niet mede de gunstigste kansen ten aanzien van den horizontalen trefhoek zal opleveren.

Blz. 14; idem.

De schrijver vermeent, dat de hoek, waaronder het doel getroffen wordt, *eenigen* invloed op de uitwerking uitoefent. Zooals bekend mag worden verondersteld, is bij het vuren met pantsergranaten de uitwerking *zoozeer* afhankelijk van den horizontalen trefhoek, dat dientengevolge soms *alle* uitwerking wordt gemist.

Hardijzeren projectielen breken bijvoorbeeld reeds bij trefhoeken — van de normaal gerekend — van 20°, stalen projectielen bij trefhoeken van 30°. Wordt de trefhoek 45°, dan ricocheteeren de projectielen en maken op het pantser slechts een onbeduidenden indruk.

Blz. 15; 3de alinea.

Het heeft den schijn, alsof de groote waarde, aan *concentratie van vuur* verbonden, niet wordt ingezien.

Blz. 16; voorlaatste alinea.

Het heeft den schijn, alsof niet bekend is, dat *snelvuurkanonnen van 12 cM.* tot de marine-artillerie behooren (zie Jaarboekje K. N. Marine 1895/96 en Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1897).

Blz. 20; op twee na laatste alinea.

Wordt opgemerkt: „dat het voor zoover ik (de Heer VAN STOCKUM) weet nog nimmer is voorgekomen, dat een torpedo door een vijandelijk projectiel is getroffen.”

Moet hieronder verstaan worden dat de Heer VAN STOCKUM ook niet weet, dat in den slag aan de Jalu *alle torpedo's uit de lanceerinrichtingen genomen zijn*, uit vrees dat zij door vijandelijke projectielen getroffen zouden worden?

Mededeelingen dienaangaande kunnen worden aangetroffen in de Mittheilungen Seewesen.

Blz. 23; 2de alinea.

De *invalshoeken* worden in den regel bepaald ten aanzien van een horizontaal vlak of van de richtlijn; de *trefhoeken*, ten opzichte van een vertikaal of horizontaal doel, kunnen dan hieruit afgeleid worden. Commentaar mag verder overbodig worden geacht.

Blz. 23; 4de alinea.

De opmerking: „Deze invalshoeken, waaronder een horizontaal doel getroffen wordt, zijn echter altijd veel kleiner dan die, waaronder bij horizontaal vuur in gunstige gevallen een vertikaal doel wordt getroffen”, doet vermoeden, dat het verschil tusschen het tactisch gebruik van vlakbaan- en krombaanvuur niet juist gewaardeerd wordt. Anders heeft de opmerking geen zin.

Blz. 25; 3de alinea.

Wordt gesproken van de *trefsnelheid* van een *geworpen granaatkartets*. Bij dit projectiel behoort men van *eindsnelheid* te spreken. In de worpstafels voor mortier van 7.5 cM., waarheen de Heer VAN STOCKUM verwijst, worden trouwens geen *trefsnelheden* vermeld. Alhoewel voorts niet strikt geboden, ware in den mond van een artillerist de uitdrukking „*specifieke energiebelasting*” meer en beter zeggend dan „*levende kracht*.”

Blz. 26; 2de alinea; 2°.

Het heeft den schijn, alsof de Heer VAN STOCKUM niet weet, dat de Nederlandsche Marine behalve van *stalen*, ook nog van *ijzeren* projectielen gebruik maakt. Anders had hij hier, waar voor iedereen duidelijk slechts van projectielen sprake is — *hoeveelheid ijzer, die op het doel wordt gebracht* —, niet gezegd, dat het een dwaling is te meenen, dat het artilleriematerieel bij onze zeemacht *nog* van ijzer wordt vervaardigd.

Trouwens er wordt, behalve projectielen, nog wel meer artilleriematerieel bij de zeemacht van ijzer vervaardigd.

Blz. 26; 2de alinea; 2°.

De Heer VAN STOCKUM meent dat onder houwitsers verstaan moeten worden een reeds lang verouderd soort van glad scheepsgeschut en meent dat met het door den Heer ENGELBERTS gebezigde woord *houwitsers* bedoeld wordt een getrokken achterlaadmortier. Het heeft den schijn, alsof de Heer VAN STOCKUM nimmer gehoord heeft van *getrokken achterlaad-houwitsers, een in de artilleriewetenschap zeer bekend soort vuurmonden*.

Blz. 28; 2de alinea.

Hier wordt gezegd dat bij horizontaal vuur de invloed van een richtfout behoort gemeten te worden, met de loodrechte verplaatsing van het trefpunt. „Het doel voor dit vuur staat toch vertikaal en zolang dat nog getroffen wordt, is het volkomen onverschillig waar het projectiel het oppervlak van de zee zou ontmoeten, indien het ongestoord zijn baan kon vervolgen.”

De Heer VAN STOCKUM neemt hier den schijn aan van niet te hebben

opgemerkt, dat het doel (schip), behalve zijne vertikale afmeting, ook nog horizontale afmetingen heeft, die trefbaar zijn, en dat het dus volstrekt niet onverschillig is, waar het projectiel treft, indien het 't vertikale deel van het doel niet treft.

Voorts heeft het op dezelfde bladzijde den schijn, alsof de Heer VAN STOCKUM niet inziet, dat, bij bespreking van verplaatsing van trefpunten tengevolge van richtfouten, de afmetingen van het doel niet buiten rekening mogen blijven. Wordt toch met een mortier op het dek van een schip gevurd, dan zal eene verplaatsing van het trefpunt van 5 M. in horizontalen zin slechts zelden invloed oefenen, terwijl daarentegen bij vlakbaanvuur eene verplaatsing van het trefpunt van $4\frac{1}{4}$ M. in vertikalen zin zeer licht grooten invloed kan oefenen.

Dit bedenkende, had niet, *op grond van het onomstootelijke feit dat* $5 > 4\frac{1}{4}$ *is*, zonder meer gezegd mogen worden: „het voordeel blijkt dus wel beschouwd een nadeel te zijn.”

Blz. 30; slot 1ste alinea.

Het heeft den schijn, alsof vermeend wordt dat gestrekte banen *alleen* door *grote aanvankelijke snelheden* verkregen worden, terwijl toch algemeen bij vaklieden bekend is, dat de *metaalbelasting* der projectielen hierop van zeer grooten invloed is.

Blz. 31; bovenaan.

De Heer VAN STOCKUM neemt den schijn aan van niet te weten welk verschil er tusschen den *geometrischen* en den *artilleristischen afstand* bestaat.

Ook de op die bladzijde geschetste *methode van inschieten* is hoogst onvolledig voorgesteld. Het heeft den schijn, alsof de Heer VAN STOCKUM meent, dat men op de door hem aangegeven wijze werkelijk het doel zou treffen.

Blz. 33; 3de alinea.

Wordt opgemerkt: „Als toelichting zij gezegd dat de schrijver (de Heer E.) met *houwitzer* (waarschijnlijk omdat de Franschen het woord „houwitzer” in dien zin bezigen) getrokken achterlaadmortieren bedoelt”. Commentaar zal hier wel overbodig zijn. De Heer VAN STOCKUM schijnt hier in de war.

Het behoeft wel geen betoog, dat in de door den Heer v. S. gewraakte zinsnede, in den aanhef dezes afgedrukt, geen enkele beschuldiging opgesloten lag, evenmin dat daarin twijfel werd uitgesproken aangaande de kundigheden van dezen officier op artilleristisch gebied, waaromtrent de Redactie zich geen oordeel kan en, op grond van een vlugschrift, zeer zeker ook niet zou mogen veroorloven. Zij bedoelde alleen te zeggen, dat het der Redactie was toegeschenen, dat het betoog van den Heer v. S., in de bovenopgesomde zinsneden vervat, niet voldoende rekening hield met de in de *algemeene artillerie-wetenschap* voorkomende begrippen en definitiën.

Uit den aard der zaak zullen de door ons opgesomde artilleristische

bedenkingen den een van meer beteekenis toeschijnen dan den ander, de onpartijdige beoordeelaar zal echter moeten toestemmen dat zij in geen geval hadden mogen voorkomen in een geschrift, waarin de sterkste kleuren gebezigd worden om de beweerde onwetendheid en de kromschrijverij van een tegenstander in het schelste licht te plaatsen.

Mochten wij ons in onze appreciatie hebben vergist, dan zal het ons aangenaam zijn daarvan te worden overtuigd.

Naar aanleiding van dezelfde boekaankondiging ontvingen wij — het onweer schijnt niet van de lucht — alsnog onderstaand schrijven, dat wij maar op staanden voet beantwoorden zullen.

Aan den Heer Hoofdredacteur van „De Militaire Spectator.”

Weledelgestrenge Heer!

In de 6^e aflevering van den 67sten jaargang van „De Militaire Spectator” beweert U Weledelgestrenge in een artikel: AAN DEN LEZER! op blz. 315 (noot 4), dat door U steeds gestreefd is naar een hoog standpunt in de richting van de wetenschap.

Op grond van deze Uwe bewering zij het mij vergund U beleefd te verzoeken mij in Uw geacht orgaan wel een antwoord te willen geven op de volgende vraag:

Hoe brengt U Uw streven naar een hoog standpunt in de richting van de wetenschap in overeenstemming met het feit, dat U in de aflevering van „De Militaire Spectator”, die aan de 6^e voorafgaat, een zeer ongunstig oordeel hebt uitgesproken en over een vlugschrift van de hand van den Heer A. J. VAN STOCKUM, getiteld: EEN MARINE-SPECIALITEIT, en over een vlugschrift van mijn hand, getiteld: DE REORGANISATIE ONZER ZEEMACHT, zonder de gronden te vermelden, waarop Uw oordeel rust.

In afwachting van Uw antwoord, waarvoor ik U bij voorbaat mijn beleefden dank betuig, verblijf ik met de meeste achting,

Uw dw. dnr.,
W. M. ENGELBERTS,
Eerste Luitenant der Artillerie.

Ons antwoord op bovenstaande vraag, kan uitermate kort zijn. Er had namelijk voor de Redactie alleen dan aanleiding kunnen bestaan, over te gaan tot eene uitvoerige bespreking van de brochure van den Heer ENGELBERTS, — zooals schijnbaar door Z.W.E.G. wordt bedoeld, aangezien de gronden, waarop ons oordeel berustte, wel degelijk in de betrekkelijke boekaankondiging voorkomen —, wanneer hij zelf daarin een hoog wetenschappelijk standpunt had ingenomen, of wanneer althans de daarin ontwikkelde denkbeelden ons belangrijk genoeg hadden toegeschenen om daaraan eene uitvoerige bespreking te wijden. Nu ons inziens aan geen van beide eischen werd voldaan, heeft de Redactie vermeend,

in verband met het standpunt dat zij nog steeds tracht in te nemen, zoowel in het belang der wetenschap als in dat van hare lezers, ten aanzien der bedoelde brochure niet verder te mogen gaan dan tot het uitspreken van een algemeen oordeel.

Te meer aanleiding bestond hiervoor nu het vlugschrift van den Heer E. gelijktijdig besproken werd met de brochure van de Heer v. S., waaruit de belangstellende lezer gronden te over voor het oordeel der Redactie kan putten.

Het is ons voorts bijzonder aangenaam van deze gelegenheid gebruik te kunnen maken om het door de Redactie ingenomen standpunt, ten opzichte van het aankondigen van haar ter recensie toegezonden werken, nader in het openbaar toe te lichten, want het wordt tijd dat aan al dat geharrewar over boekbeoordelingen een einde komt.

Al naar gelang dan van de beteekenis en van de wetenschappelijke waarde van de bedoelde pennevruchten, worden deze door de Redactie in drie categorieën gesplitst en wel:

- 1°. Die, welke slechts vermeld worden in de daarop betrekking hebbende maandelijksche opgave. Onder deze categorie valt buiten onze schuld wel eens een werk, waarvan de recensie aan de Redactie werd toegezegd, maar waarvan de inzending door omstandigheden, onafhankelijk van haren wil, achterwege blijft.
- 2°. Die, waaromtrent zij alleen den verkregen algemeenen indruk doet kennen.
- 3°. De studiën, die uitvoerig worden besproken, of aangaande welke een of meer hoofdartikels het licht zien.

Men kan in elk voorkomend geval ten opzichte van de rangschikking der Redactie in appreciatie verschillen, edoch dit is een quaestie ten aanzien waarvan deze zich volledige vrijheid van handelen dient voor te behouden. Dit is dan ook de reden, dat, hoezeer zij de toezending van geschriften ter recensie in het algemeen ook op bijzonderen prijs stelt, de Redactie bij deze ter algemeene kennis brengt, dat zij, die zich met het thans duidelijk omschreven standpunt der Redactie te dezen aanzien niet mochten kunnen vereenigen, beleefd worden verzocht haar van de toezending van hunne gedrukte studievruchten voor den vervolge te versooneen.

Daarbij zij alsnog aangeteekend dat re- en duplieken over boekbeoordeling alleen dan zullen worden opgenomen, wanneer zij werkelijk het belang der zaak dienen, en geenszins, wanneer zij uitsluitend beoogen het door een minder gunstige beoordeeling gekrenkt gevoel van eigenliefde van den schrijver te bevredigen.

Een iegelijk weet nu welk standpunt de Redactie met betrekking tot deze aangelegenheid inneemt.

De Redactie van „De Militaire Spectator”.

BOEKAANKONDIGING.

Aanvullingsblad op de kaart van het bezet gebied in Groot-Atjeh, door L. W. J. K. THOMSON, Eerste Luitenant der Infanterie, Ridder der Militaire Willemsorde 4de Klasse. Vervaardigd naar de nieuwste van het Departement van Koloniën verkregen gegevens. Uitgave en Lithographie van J. SMULDERS & Co., *den Haag*.

In aansluiting aan de zeer gunstige recensie, welke van de „*Kaart van het gebied van Groot-Atjeh, met de nederzettingen Lepoeng en Lehoeng*” indertijd in N°. 11 van den vorigen jaargang van *De Militaire Spectator* gegeven is, hebben wij ook thans niets dan lof voor dit nieuwe product van het ijverig streven van den Heer THOMSON om, zoowel zij die daar ginds deel van onze troepenmacht uitmaken als de velen die in het overig deel van onze koloniën en hier te lande met belangstelling de krijgsverrichtingen op Sumatra's Noordkust volgen, eene betrouwbare en goed leesbare kaart te verschaffen. De niet genoeg te prijzen belangelooze steun, welke den Heer THOMSON vanwege het Departement van Koloniën ook nu wederom werd geboden, — welke steun wij hopen dat hem bij voortduring tot voortzetting van zijn nuttig werk ten dienste zal blijven staan —, is er ons borg voor, dat de drie bovenbedoelde aanvullingsbladen, welke men op de oorspronkelijke kaart ter aangewezen plaatse kan opplakken, aan nauwkeurigheid niets te wenschen overlaten.

De uitvoering is, de technische moeilijkheden in aanmerking genomen, bepaald keurig te noemen.

De strijd der matigheid en de vergunningswet, besproken en veroordeeld door J. DE GROOT. Amsterdam 1898.

Na uitvoerig de misstanden in de toepassing van de bepalingen der vergunningswet, met name te Amsterdam, besproken en daarbij in het licht gesteld te hebben, dat de inrichtingen, waar zoogoed als geen alcohol wordt geschonken en waar veel ruimte noodig is, omdat men het publiek veel gerief wil bieden, bovenmatig zwaar worden belast, komt de schrijver tot de volgende conclusiën:

Kon men er toe besluiten de toepassing der drankwet in dier voege een vaste richting te geven, dat voor elk twee- of drietal vergunningen er één kon worden overgebracht, gewis zonder eenige nadere wetsverscherping zou vanzelf een betere toestand intreden.

Zoekt men evenwel heil in eene ondoordachte verscherping der bestaande wet, dan zullen de gevolgen, zooals zich die in alle landen deden kennen, niet uitblijven.

Elke poging om deze quaestie door wetten, en vooral wanneer die wetten nog door gemeente-autoriteiten willekeurig kunnen toegepast worden, te regelen, moet ten sterkste worden veroordeeld. Een wet is wel de gemakkelijkste, maar bijna nooit de meest doeltreffende manier.

Met het verleenen van Vergunning, voor twee, drie bestaande Vergunningen zouden dan de volgende voordeelen komen:

- 1e. Opruiming van oude krotten en ongezonde woningen.
- 2e. Meerdere baten voor den fiscus (drie kleine vergunningen ieder b.v. van f 25 brengen in de nieuwe minstens f 200 op). Nog meerdere bate ten opzichte der Personeele Belasting.
- 3e. Het gemakkelijker maken van groote bouwplannen, die dan niet meer zoo overwegend aan 't perceel gebonden zijn.
- 4e. Verhooging van het zedelijk bewustzijn en fatsoenbegrip der bezoekers, en zodoende moreele verbetering en beteugeling der openbare dronkenschap.
- 5e. Het minderen van clandestien tappen, indien Vergunning-krijgen nog mogelijk blijft.
- 6e. Stijgen van de inkomsten van den fiscus indien er minder clandestien wordt getapt. Het Vergunningsrecht bij de bestaande krijgt daardoor meerdere draagkracht.
- 7e. Het minderen van drankmisbruik door gemakkelijker verkrijgen van geen- of weinig alcohol bevattende dranken, zoo ook eetwaren.
- 8e. Het stelselmatig voortdurend minderen van het aantal Vergunningen zonder schade voor betrokken personen, waarmee in 1901 de toestand minder scherp zal zijn.
- 9e. Het leiden van den handel in Vergunningszaken in gezonde richting, waar men nu slechts speculeert op elkaars armoede en onbedrevenheid.

Verder resumeerende komt Schrijver nog tot de volgende conclusiën. Wil men werkelijk iets bereiken dan ga men, behalve de groote koffiehuizen in de hand te werken en van lasten te verlichten, zoo spoedig mogelijk afschaffen de accijns op bier en vruchtensappen (ook op suiker en vleesch, hoewel dit minder direct in verband is). Men schaffe af de Vergunning als belasting (niet het recht van vergunning, maar de betaling van dit recht). Hierdoor toch verdwijnt het voordeel van den clandestienen tapper, boven den vergunninghouder.

Men brenge de personeele belasting voor den koffiehuishouder op gelijken voet met andere winkeliers en verhooge zoo noodig daarentegen de accijns op gedistilleerd, verleene verder restitutie aan hen, die kunnen bewijzen meer niet-alcohol bevattende dranken dan alcohol te tappen. Kortom, men doe alles waardoor het verbruik van alcohol in huis niet

voordeeliger zij dan in een café. Men stake den onzinnigen strijd tegen de koffiehuishouders en werke liever samen om andere dranken in te voeren.

Men verscherpe ook het toezicht op de eetwaren, stelle vervalschingen strafbaar en love premiën uit op het bereiden van niet of weinig-alcohol bevattende dranken.

Wanneer men in deze richting zich weet te bewegen, zullen de resultaten heel wat gunstiger blijken dan wanneer men ouder gewoonte weer zijn toevlucht gaat nemen tot wetsverscherping, die, juist omdat het een dwangmiddel is, daardoor reeds de veroordeeling in zich draagt.

Voor den soldaat en voor hen, die het worden! Bewerkt door A. J. MORKS, Eerste-Luitenant der Infanterie. Voor leerling en onderwijzer. Haarlem, 1898. DE ERVEN LOOSJES.

Een gevoelvol woord, van het hart tot het hart gesproken, vindt meestal eene goede plaats. Zoo gaat het ook met den inhoud van dit geschrift, als het ten minste anderen evenzeer pakt als 't ons heeft gedaan. Het gaat niet diep, d. w. z., men moet er geen hoog-philosophische beschouwingen in verwachten, wat trouwens de titel ook niet doet denken, zij 't dat de opschriften der onderscheidene hoofdstukken die verwachting wekken. Maar de kerngezonde denkbeelden, die in dit geschrift voorkomen, en de ronde taal, die er in gesproken wordt, vormen juist de stof, die zij behoeven, welke dagelijks met den soldaat omgaan, en dezen niet alleen in militairen, maar ook in moreelen zin moeten opvoeden en vormen. Achtereenvolgens worden behandeld: Vlag en vaandel. De soldaat. Het leger. De oorlog. De krijgstucht. Moed. Plichtsgevoel. De beroepseischen van den soldaat. Het gedrag van den soldaat. Eergevoel. Toewijding. Orde. Vaderlandsliefde. Het vaderland. De weldaden van het vaderland. Het aankweeken van vaderlandsliefde. Tegenstanders van het vaderland en de vaderlandsliefde.

Terecht zegt de schrijver in zijn voorwoord: „Slechts voor hen, die van goeden wille en eenvoudig van harte zijn, is dit werkje bestemd. Het eischt stemming, het verlangt liefde voor zijn land en zijne koloniën bij de lezing.”

O.

Réveille. Militaire hervormingen bij de invoering van den persoonlijke dienstplicht, door VOORWAARTS. Haarlem, 1898. DE ERVEN LOOSJES.

Aan de Redactie van „De Militaire Spectator” werd ter aankondiging toegezonden eene brochure, getiteld „Réveille”, waarin de schrijver met het oog op den ingevoerden persoonlijke dienstplicht „in beknopten vorm de richting wenscht aan te duiden, waarin, naar het hem toeschijnt, gewerkt moet worden, om op den nu gelegden grondslag een flink gebouw te stichten” (blz. 4).

De taak welke de schrijver, die zich Voorwaarts noemt, zich stelde, was voorzeker niet gemakkelijk, vooral, nu hij, bij beknopte behande-

ling van *vele* en *velerlei* onderwerpen, de verwachting koestert „gelezen en begrepen te worden door den burger, een verschijnsel dat vooral bij militaire onderwerpen weinig samengaat, doch waartoe al dadelijk eene groote mate van belangstelling noodig is in onze legerinstellingen, iets wat nog véél zeldzamer voorkomt en zich meestal alleen krachtig uit, als militaire hervormingen aan de orde zijn, waarop, naar het oordeel van vele onzer notabelen, zooveel mogelijk moet worden bezuinigd.

Er behoort dan ook m. i. veel zedelijken moed toe en veel optimisme om in dezen tijd verbeteringen voor te stellen niet alleen, maar bovendien te verwachten dat deze, met de invoering van den persoonlijken dienstplicht, uit pure belangstelling in ons leger, spoedig zullen tot stand komen!

Ik vrees dat den schrijver, die nog in het gelukkige bezit van enkele idealen schijnt te zijn, vele teleurstellingen staan te wachten.

De onderwerpen welke door „Voorwaarts” worden besproken komen voor onder de letters *a* tot en met *u*.

Neemt men nu in aanmerking dat opvoeding en onderwijs, dienstdijd, oefeningstelsel, kadervorming, organisatie, recruetering van het officierskorps de elite is en een en ander wordt besproken in \pm 36 bladzijden, dan kan voorzeker den schrijver het verwijt niet treffen, te zijn afgeweken van den, door hem zelf gestelden eisch van beknopt te willen zijn. Korthed en zakelijkheid zijn echter niet altijd gemakkelijk vereenigbaar, vooral niet, als men zich verstaanbaar wil maken voor burgers en men onderwerpen wil bespreken van groote beteekenis, wijl deze rechtstreeks zijn verbonden met de toekomstige oefening en krijgstuuchtelijke ontwikkeling onzer Infanterie.

Dat de S. dan ook op blz. 9 zoo maar vlotweg, zonder opgave van motieven, de meening verkondigt dat hij, voor eerste oefening van onze miliciens, *acht* maanden *voldoende* acht, m. a. w. dat hij zich in staat acht, om in dien tijd van een burger een goed geoefend en gedisciplineerd soldaat te maken, vind ik, laat mij eerlijk zijn, niet alleen gewaagd, maar bovendien erg voorbarig. Op blz. 8 wordt door den schrijver tot eisch gesteld, dat het kader een hoogen graad van geoefendheid moet bezitten om het onderricht *in korten tijd* vruchtdragend te doen zijn; *zelf* erkent hij dat het kader thans *niet* op de vereischte hoogte is, om bij elke compagnie behoorlijk onderwijs te kunnen geven (blz. 9); als hij geen vreemde is in Jeruzalem moet het hem ten slotte bekend zijn, dat eerst in het najaar, door de verschillende Regimentscommandanten, antwoord zal moeten worden gegeven op de vraag, of de lichting van 1898 naar hun oordeel voldoende geoefend en krijgstuuchtelijk gevormd is, om als soldaat in oorlogstijd bruikbaar te zijn, en toch verkondigt hij nu reeds de meening dat hij, voor eerste oefening, *acht* maanden *voldoende* acht!

Ik kan mij voorstellen dat de schrijver uitbreiding wil geven aan ons wapen, dat nu te zwak is; dat hij eene flinke reserve wil samenstellen, welke wij nu missen; dat hij, oordeelende als zoovele anderen, — ofschoon

het weinig strookt met de denkbeelden van „Voorwaarts” (zie kazerneering en voeding) —, vindt, dat wij een en ander niet kunnen betalen, bij een eersten oefeningstijd van minstens 12 maanden en dat wij ons alzoo maar wat moeten behelpen. Doch dan ook schenke *hij* klaren wijn en verklare dit openhartig, opdat zij, die wellicht geroepen kunnen worden om te oordeelen over de eventueel in te dienen wetten, weten, welke groote verantwoordelijkheid zij bij het in beginsel aannemen van den verkorten oefeningstijd op zich nemen; welke beteekenis het voor Nederland *kan* krijgen, eene Infanterie te bezitten van twijfelachtige waarde en wáár de oorzaken zullen zijn te vinden van den langzamen *achteruitgang* in geoeffendheid en tucht van onze lichten. Voor mijn gehoor is dit een wanklank in het signaal „Réveille”. Sta ik, zooals uit het bovenstaande voldoende blijkt, voor wat betreft opleiding en oefening onzer miliciens ¹⁾, lijnrecht tegenover den schrijver, gelukkig acht ik mij naast hem te staan en alzoo eenen medestrijder te ontmoeten voor onze zoo lang gewenschte kaderschool ²⁾, waarin ik met Schr. voorloopig het eenige afdoende middel zie om ons kader, niet alleen goed theoretisch en practisch op te leiden, maar bovendien om de kennis van het eenmaal gevormde kader te onderhouden en uit te breiden.

Gaarne ga ik met hem mede waar hij het z. g. Capitulantensstelsel, dat in Duitschland met zeer veel succes wordt toegepast, wil ingevoerd zien, omdat ook ik daarin het middel zie om het snelle verloop van ons onderofficierskader te stuiten.

Betere bezoldiging, fijnere kleeding, meerdere voorrechten, huwelijk, enz., zijn palliatieven, welke op den duur zeer kostbaar zijn voor het rijk, maar den onderofficier niet aanmoedigen om in dienst te blijven.

Wordt echter zijne toekomst verzekerd, door hem als belooning na 12-jarigen trouwen dienst, eene burgerbetrekking toe te kennen, waarin hij met vrouw en kinderen een voor hem passend bestaan vindt, dan geloof ik met den schrijver, dat wij onze onderofficieren voor het grootste gedeelte zullen behouden en deze niet den dienst zullen verlaten op een leeftijd, waarin zij nog vele en goede diensten aan dat leger zouden kunnen bewijzen.

Nog enkele punten zou ik hier gaarne bespreken, ware het niet, dat ik dan van Spectator nog veel meer ruimte zou moeten vragen en daardoor gevaar zou loopen onbescheiden te worden.

Tot aankondiging van het over het algemeen zeer veel nuttige werken bevattende boekske, meen ik bovendien met het bovenstaande te kunnen volstaan en durf ik het gerust ter aandachtige lezing aan te bevelen.

v. d. H.

¹⁾ Zie mijn artikel voorkomende in de Februari-aflevering van dit jaar.

²⁾ Zie mijne artikelen in No. 12 van 1897 en No. 1 van 1898 van Spectator.

Ter aankondiging ontvangen boekwerken:

Zesmaandsche oefentijd voor het Wapen der Infanterie? Beschouwingen naar aanleiding van de propaganda van den Heer W. C. SCHÖNSTEDT, door L. W. J. K. THOMSON, Eerste-Luitenant der Infanterie, Ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse. *Haarlem*, 1898. DE ERVEN LOOSJES.

Handleiding ten dienste van het onderwijs in het Militair Strafrecht voor aanstaande Officieren van de Landmacht hier te lande en in Nederlandsch-Indië, door G. J. W. KOOLEMANS BEIJNEN, Majoor der Infanterie. Twee deelen. Nieuwe omgewerkte en uitgebreide uitgave. *Breda*, 1898. Ter drukkerij van BROESE & COMP. Voor rekening van de Koninklijke Militaire Academie.

Réveille. Militaire Hervormingen bij de invoering van den persoonlijke dienstplicht, door VOORWAARTS. *Haarlem*, 1898. DE ERVEN LOOSJES.

Voor den soldaat en voor hen die het worden! Bewerkt door A. J. MORKS. Eerste-Luitenant der Infanterie. Voor leerling en onderwijzer. *Haarlem*, 1898. DE ERVEN LOOSJES.

De strijd der matigheid en de Vergunningswet, besproken en veroordeeld door J. DE GROOT. *Amsterdam*, 1898. Rokin 81.

Une solution pratique de la question du tir de l'infanterie, par le sous-lieutenant POULIN. Extrait du Bulletin de la Presse de la Bibliographie militaire. *Bruxelles*, 1898. Imprimerie VANDERLINDEN frères.

Dictionnaire Militaire. Encyclopedie des sciences militaires, rédigée par un comité d'officiers de toutes armes. 12e Livraison. Garde Impériale—Hausse. Librairie Militaire Berger. — LEVRAULT ET CIE. *Paris*, 1898.